

บทที่ ๓

วิเคราะห์การใช้หลักเบญจศีลในแต่ละข้อกับการสร้างสันติสุขในสังคมไทย

๓.๑ การใช้หลักเบญจศีลกับการสร้างความสัมพันธ์ในสังคม

ความสัมพันธ์ในสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมครอบครัวหรือสังคมประเทศจะมีความสุขสงบหรือสังคมจะเลวร้ายมีแต่ความเดือดร้อนหรือมีความทุกข์นั้นมาจากพฤติกรรมและการกระทำของตัวปัจเจกบุคคล ซึ่งสังคมครอบครัว สังคมประเทศ พัฒนาจากตัวปัจเจกบุคคล หากปัจเจกบุคคลประพฤติปฏิบัติตามหลักของเบญจศีล กระทำความดี ไม่เบียดเบียนกัน และงดเว้นจากการกระทำความชั่วแล้วสังคมน่าอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกและมีสันติสุขตลอดกาล

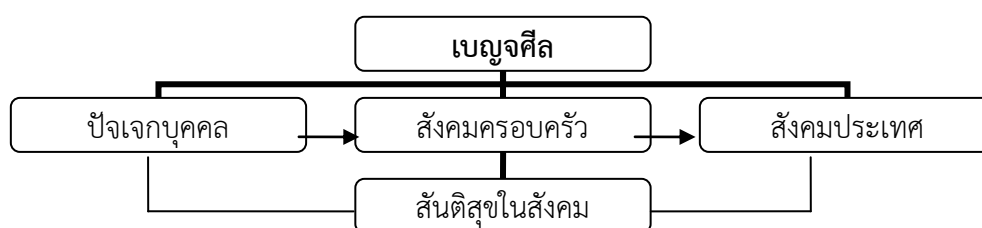
ปัจเจกบุคคลค่อยๆ พัฒนาสู่สังคมครอบครัว และเป็นสังคมประเทศตามลำดับ หลักการของเบญจศีล เพื่อให้ทุกคนที่อยู่ในสังคมมีหลักประกันความสงบความสุขถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ให้มีความเมตตา ให้มีความรักกันอย่าทำให้ปัจเจกบุคคลอื่นได้รับความเดือดร้อนหรือเป็นทุกข์ เพราะทุกชีวิตเกิดมามีความต้องการมีความจำเป็นพื้นฐานเหมือนกัน อาทิ ต้องการอาหาร ที่อยู่ อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค มีความรักตัวกลัวเจ็บกลัวตายเหมือนกัน และสังคมจะมีหลักประกันความสงบสุขดังกล่าวได้ ก็ต้องมีการสร้างวินัยพื้นฐานให้ยึดถือประพฤติเท่าที่จำเป็นพอที่จะมาให้สังคมอยู่กันโดยปกติสุขนั่นก็คือหลักเบญจศีล เมื่อปัจเจกบุคคลผู้ใดน้อมนำมาปฏิบัติย่อมได้เชื่อว่าเป็นคนดี ดังมีความปรากฏในคำสอนของ พระครูวินัยธร (มัน ภุทฺตโต) หรือ (หลวงปู่มัน) ว่า “หากคนดีมีศีลธรรมในใจหายากยิ่งกว่าเพชรนิลจินดา ได้คนเป็นคนดีเพียงคนเดียว ย่อมมีคุณค่ามากกว่าเงินเป็นล้านๆ เพราะเงินเป็นล้านๆ ไม่สามารถทำความร่มเย็นให้แก่โลกได้อย่างถึงใจเหมือนได้คนดีทำประโยชน์”^๑ และปัจเจกบุคคลส่วนมากจะมีความต้องการพื้นฐานเหมือนกันตาม **ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์**^๒ ดังนี้ ๑) ความต้องการทางสรีรวิทยา อาทิ อาหาร อากาศ น้ำ ที่อยู่อาศัย ๒.ความต้องการความมั่นคงของชีวิต ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ๓. ความต้องการเป็นเจ้าของมีสังกัด ความต้องการที่จะได้รับรักและรักผู้อื่น อาทิ ความรู้สึกว่าตนเองมีชาติตระกูล มีครอบครัว ๔) ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือและกล่าวขวัญยกย่องเชิดชู และ

^๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), ๙ อริยสงฆ์ คติธรรมสอนใจในการดำเนินชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สยาม พรินท์ จำกัด, พ.ศ.-), หน้า ๓๗.

^๒ ศรีเรือน แก้วกังวาล, **ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ (รู้เขารู้เรา)**, พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, พ.ศ.๒๕๓๑), หน้า ๑๐๓-๑๐๕.

๕) ความต้องการเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ อาทิ ความต้องการเข้าใจสัจธรรมอย่างท่องแท้ของชีวิตและต้องการใช้พลังความสามารถของตนให้เต็มที่เพื่ออุทิศตนให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนและมวลมนุษยชาติ ซึ่งจะบรรลุความต้องการเหล่านั้นได้ จะเริ่มต้นขึ้นที่ตัวของปัจเจกบุคคลก่อน ความสัมพันธ์ของเบญจศีลทำให้ปัจเจกบุคคล สังคมครอบครัว และสังคมประเทศอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขได้

หลักเบญจศีลหรือกฎหมายในทางปกครองเจตนาที่รักษากายกรรม วาจากรรม ให้ตั้งเป็นปกติดี เว้นจากประพจน์ชั่วทุจริตชื่อว่าศีล ศีลในทางปกครองคือการประพฤติตามกฎหมาย จาริต ประเพณีอันดีงาม ในทางพุทธศาสนาอย่างต่ำคือ ศีล ๕ อันชนทั่วไปพึงสมათานรักษากล่าวรวมกันคือ ๑) เว้นจากการผลาญชีวิตกันและกัน ทางศาสนาเว้นตลอดถึงสัตว์มีชีวิต ๒) เว้นจากถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของเขาไม่ยินยอมให้ ๓) เว้นจากประพจน์ผิดในกามทั้งหลาย ๔) เว้นจากพูดเท็จ ๕) เว้นจากดื่มน้ำเมา คือสุราเมรัยอันเป็นฐานแห่งความประมาท ศีล ๕ ประการนี้มีมาเก่าก่อนพุทธกาลท่านแสดงว่าพระเจ้าจักรพรรดิผู้เป็นพระราชเอกแห่งแผ่นดินได้ทรงสมათานรักษา และทรงประกาศแนะนำให้ราษฎรและจักรพรรดิมหาลสมათานรักษาศีล ๕ นี่จึงเป็นศีลหรือกฎหมายในทางปกครองของพระจักรพรรดิมั่นในบัดนี้ถึงมีกฎหมายอยู่มากแล้วก็ยังต้องอาศัยศีลอุปการะแต่บัญญัติผ่อนลง มาตามที่เห็นสมควรราษฎรจะอยู่เย็นเป็นสุข^๓ และชาวพุทธจะต้องดำเนินชีวิต ที่ดีงาม และร่วมสร้างสรรค์สังคมให้เจริญมั่นคงตามหลักวินัยของคฤหัสถ์ (คิริวินัย) คือ การเว้นชั่ว ๑๔ ประการดังนี้ ๑. เว้นกรรมกิเลส(บาปกรรมที่ทำให้ชีวิตมัวหมอง) ๔ คือ ๑) ไม่ทำร้ายร่างกายทำลายชีวิต ๒) ไม่ลักทรัพย์ละเมิดกรรมสิทธิ์ ๓) ไม่ประพจน์ผิดทางเพศ ๔) ไม่พูดเท็จโกหกหลอกลวง ๒. เว้นอคติ(ความลำเอียง/ประพจน์คลาดธรรม) ๔ คือ ๑) ไม่ลำเอียงเพราะชอบ ๒) ไม่ลำเอียงเพราะชัง ๓) ไม่ลำเอียงเพราะขลาด ๔) ไม่ลำเอียงเพราะเขลา ๓. เว้นอบายมุข (ช่องทางเสื่อมทรัพย์อัปชีวิต) ๖ คือ ๑) ไม่เสพติดสุรายาเมา ๒) ไม่เอาแต่เที่ยวไม่รู้เวลา ๓) ไม่จ้องหาแต่รายการบันเทิง ๔) ไม่หลงไปหาการพนัน ๕) ไม่ฟุ้งฟั่นมัวสมมิตรชั่ว ๖) ไม่มัวจมอยู่ในความเกียจคร้าน^๔

แผนภาพที่ ๕ การใช้หลักเบญจศีลกับการสร้างความสัมพันธ์ในสังคม

^๓ สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, ทศปารมีทศพิธราชธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐๘.

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต), ธรรมบุญชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ ๑๙๐, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์ Awakebooks, ๒๕๕๕), หน้า ๕-๖.

มนุษย์เรามีความต้องการพื้นฐานเหมือนกันย่อมเข้าใจกันและกัน และหลักเบญจศีลแต่ละข้อมีความสัมพันธ์กับสังคมในระดับต่างๆ พอสรุปได้ ๓ ระดับ คือ ระดับปัจเจกบุคคล ระดับสังคมครอบครัว และระดับสังคมประเทศ ดังมีรายละเอียดดังนี้

๓.๑.๑ ระดับปัจเจกบุคคล

ปัจเจกบุคคลจะกล่าวว่าเป็นตัวขับเคลื่อนสันติสุขของสังคมก็ว่าได้เพราะหากตัวของปัจเจกบุคคลน้อมนำหลักเบญจศีลมาประพฤติปฏิบัติเพียงมีจิตสาธารณะและไม่เบียดเบียนปัจเจกบุคคลอื่นให้ได้รับความเดือดร้อนหรือความทุกข์ สังคมก็น่าอยู่และมีความปลอดภัยมากขึ้น สังคมไทยเป็นสังคมที่ปัจเจกบุคคลส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธมีความเคารพศรัทธาในพระรัตนตรัย มีความกตัญญูพระคุณบิดามารดา หรือบุคคลผู้มีพระคุณและช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้พ้นทุกข์ ซึ่งตามหลักของพุทธศาสนาแล้วทุกสิ่งในสังคมล้วนอาศัยดำรงอยู่ในลักษณะพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกัน ขึ้นต่อกันและกัน มีความสัมพันธ์กันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเสมอตามหลักอทิปปัจจยตา : ภาวะที่สิ่งนี้มี เพราะมีสิ่งนี้เป็นปัจจัย ดังนั้นไม่ว่าปัจเจกบุคคลจะกระทำการสิ่งใดก็ตามทุกการกระทำจะส่งผลถึง สังคมครอบครัว และสังคมประเทศเสมอๆ อาทิ หากตัวของปัจเจกบุคคลเองประพฤติปฏิบัติตามหลักเบญจศีลแล้วสันติสุขก็จะเกิดขึ้นกับตัวของปัจเจกบุคคลเอง ซึ่งผลลัพท์นั้นก็จะส่งไปถึงสังคมครอบครัวและสังคมประเทศให้ดีขึ้นตามลำดับ อาทิ

๑. การไม่ฆ่าสัตว์ หรือการไม่ทำร้ายร่างกายกัน : ตัวของปัจเจกบุคคลเอง หรือบุคคลในครอบครัวหรือในสังคมประเทศย่อมมีชีวิตที่ยั่งยืนยาว มีชีวิตที่มีความสงบ มีความสุข ไม่มีความเดือดร้อนหรือความทุกข์ เมื่อสังคมไม่มีการต่อสู้แค้นกัน ไม่มีภัยคุกคามที่ปัจเจกบุคคลอื่นก่อขึ้น จึงไม่มีความวาทะว่าจะถูกฆ่าตายหรือถูกทำร้ายร่างกาย จะไปไหนมาไหนก็ไม่ต้องเป็นห่วงกังวล เพราะสังคมมีแต่การให้อภัย มีแต่ความเมตตาต่อชีวิตกัน ซึ่งส่งผลให้สังคมมีสันติสุข

๒. การไม่ลักขโมยทรัพย์ ฉกทรัพย์ ชิงทรัพย์ฯ : การที่ตัวของปัจเจกบุคคลเอง มีการประกอบอาชีพที่สุจริต ตั้งมั่นในการทำมาหากินด้วยความซื่อสัตย์ไม่เอาเปรียบ ไม่คดโกง ไม่ขโมยทรัพย์สินกัน สังคมครอบครัว หรือสังคมประเทศย่อมมีความปลอดภัยทั้งในทรัพย์สิน และในชีวิต เพราะไม่มีความคาดแค้นจากเจ้าของทรัพย์สิน ไม่ต้องถูกดำเนินคดีเพราะไม่ได้กระทำความผิดกฎหมาย วิธีชีวิตอยู่แบบสบายใจ อุ่นใจไร้ความกังวล เมื่อสังคมประเทศปลอดภัย ก็เป็นจุดเด่นที่ทำให้ประเทศอื่นๆ เข้ามาลงทุนด้านธุรกิจ หรือมาท่องเที่ยวในประเทศมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลให้ปัจเจกบุคคลมีรายได้จากการทำงานที่สุจริต มีความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สันติสุขในสังคมครอบครัว และสังคมประเทศดีขึ้นตามลำดับ

๓. การไม่ประพฤติผิดในกาม : หากตัวของปัจเจกบุคคลเองมีความซื่อสัตย์ ดำรงมั่นในศีลธรรมด้านคู่ครองยอมเป็นการให้เกียรติให้ความเคารพศรัทธาซึ่งกันและกันทั้งคู่ครองของปัจเจก

บุคคลเองและของปัจเจกบุคคลอื่นที่จะถูกล่วงละเมิดทางเพศนั้น เพราะปัจเจกบุคคลทุกคนล้วนมีบิณฑามารดา มีคณาญาติหรือมีเทือกเขาเหล่ากอและมีความรักศักดิ์ศรีชื่อเสียงวงศ์ตระกูลกัน หากไม่มีการถูกย่ำยีศักดิ์ศรีเรื่องนี้ย่อมส่งผลให้เกิดสันติสุขในสังคมครอบครัว และสังคมประเทศ

๔. การไม่พูดเท็จ ไม่พูดหลอกหลวงคนอื่น : หากตัวของปัจเจกบุคคลเองหรือบุคคลในครอบครัวหรือในสังคมประเทศมีสิ่งจะในคำพูด พูดแต่สิ่งที่เป็นความจริง ไม่พูดหลอกหลวง พูดแต่คำพูดที่สร้างความสามัคคี ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ่งโทษให้บุคคลอื่นให้เกิดความแตกแยก หรือเกิดความเข้าใจผิดจากการพูดเท็จเพื่อหาประโยชน์ใส่ตน ดังมีคำสอนของคณิศรานุว่า “อย่าลืมนวลลิยวเป็นเกี่ยวหลายคม ให้เจ้าเป็นเกี่ยวคมเดียวต่อกันหลายด้าม” คือ หากไปพูดที่ ไหนๆ ก็ให้เป็นคำพูดคำเดิม ให้พูดแต่ความจริงเท่านั้น หากปัจเจกบุคคลในสังคมมีความเชื่อมั่น เชื่อใจ และวางใจกัน คำพูด คำพูดนั้นก่อให้เกิดความสามัคคีไม่ว่าจะวางสงสยในคำพูดกัน แล้วความสงบความสุขและสันติสุขก็เกิดขึ้นในสังคม

๕. การไม่ดื่มสุราเมรัย หรือการไม่หมกมุ่นในการเสพของมีนเมา เพราะการดื่มสุรา เมรัยนั้นเป็นเหตุแห่งความประมาท หากตัวของปัจเจกบุคคลเองหรือบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลในสังคมประเทศ ไม่ดื่มสุราเมรัย ย่อมไม่เสียทรัพย์สินที่ไม่เกิดประโยชน์ สุขภาพไม่เสื่อมโทรมเร็ว มีสติปัญญาไม่ก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท หรือมีความปลอดภัยในการกระทำภารกิจต่างๆ และการมีสติสามารถควบคุมศีลข้ออื่นได้ง่าย

๓.๑.๒ ระดับสังคมครอบครัว

ครอบครัวเกิดจากคนหนึ่งคนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเอื้ออาทร หรืออาจจะหลายๆ ปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้ปัจเจกบุคคลได้อยู่ร่วมกันในฐานะสามี-ภรรยา กัน ครอบครัวจึงเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่ประกอบไปด้วยสามี-ภรรยา หรือบิดา- มารดา-บุตร หากสังคมครอบครัวมีการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะหลักของเบญจศีลครอบครัวย่อมมีความสุข ความสงบ และมีสันติสุขในครอบครัว แต่ทุกวันนี้สังคมครอบครัวยังมีความวุ่นวายมากเพราะปัจเจกบุคคลในครอบครัวเองซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นเล็กๆ นั้นขาดศีลธรรมกระทำทุกอย่างเพื่อตนเองและครอบครัวตนเองเป็นหลักใหญ่ อาทิ การค้าขายยาเสพติด การค้าประเวณีเด็ก นอกใจคู่สมรสเล่นชู้คู่สามี-ภรรยาอื่น โดยไม่คำนึงถึงครอบครัวอื่น เป็นคนที่ขาดจิตสาธารณะ ขาดจิตที่เป็นกุศล ดังนั้นในสังคมครอบครัวต้องประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมขั้นพื้นฐานคือหลักเบญจศีล เพราะเป็นสิ่งจำเป็นต้องกระทำเพื่อให้เกิดความสุข ความสงบ แก่ปัจเจกบุคคลเองและสังคมครอบครัว โดยที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือครอบครัวของผู้อื่นเพราะคนส่วนมากต้องการมีความรัก ต้องการมีความสุข ต้องการมีความสงบ ต้องการมีความปลอดภัยทุกๆ ด้าน และมีการเกลียดความทุกข์กันทั้งนั้น ดังนั้นปัจเจกบุคคลเองสังคมครอบครัวของปัจเจกบุคคลเองพึงตระหนักเสมอว่าทุกๆ ปัจเจกบุคคล ทุกๆ สังคมครอบครัว ก็

มีความต้องการเฉกเช่นเดียวกัน ดังนั้นพึงประพฤติปฏิบัติตามหลักเบญจศีลเพื่อนำพาสันติสุขมาสู่สังคมครอบครัว

๓.๑.๓ ระดับสังคมประเทศ

สังคมประเทศ องค์ประกอบของประเทศ คือ มีประชากร (ปัจเจกบุคคล) ของประเทศอาศัยอยู่ มีอาณาเขตดินแดนที่แน่นอน มีอำนาจอธิปไตยที่จะใช้ได้ปกครองอย่างอิสระ มีการปกครองที่เป็นระเบียบ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของปัจเจกบุคคลที่อยู่ร่วมกันของประเทศนั้น ประเทศเป็นหน่วยรวมปัจเจกบุคคลจากหลายๆ ครอบครัว อนึ่งความสุข ความสงบในประเทศ จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยกฎหมายของประเทศที่คนสร้างขึ้นมามีความคุ้มครองให้เป็นแนวเดียวกัน มีมาตรฐานเดียวกัน และมีหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบข้อกฎหมายนั้นๆ แต่การควบคุมด้านจิตใจแล้วต้องอาศัยธรรมะของพระพุทธเจ้าโดยเฉพาะธรรมะพื้นฐานในการประพฤติปฏิบัติไม่ให้เบียดเบียน หรืออย่าทำให้บุคคลอื่นได้รับความเดือดร้อน หรืออย่าทำการบั่นทอนสิทธิของบุคคลอื่นหลักธรรมะที่ว่าคือหลักเบญจศีลในพระพุทธศาสนา เพราะทำให้จิตใจของปัจเจกบุคคลที่มีศีลธรรมนั้น ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ย่อมไม่ทำความเดือดร้อน ย่อมไม่นำความวุ่นวายมาสู่ตัวปัจเจกบุคคลเอง หรือสังคมครอบครัว เพราะหากการดำเนินชีวิตประจำวันของปัจเจกบุคคล ในครอบครัวมีความสงบ มีความสุข ประเทศชาติก็ย่อมมีความสงบ มีความสุขเฉกเช่นเดียวกัน เพราะสังคมประเทศก็คือปัจเจกบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศนั่นเอง ปัจเจกบุคคลในประเทศเป็นอย่างไรสังคมครอบครัว และสังคมประเทศก็ย่อมเป็นเช่นเดียวกัน เพราะสังคมครอบครัว และสังคมประเทศมีพื้นฐานจากสิ่งเดียวกัน คือ “ปัจเจกบุคคล”

ดังนั้นการที่ปัจเจกบุคคลมีเบญจศีลย่อมนำมาซึ่งสันติสุขของตัวปัจเจกบุคคลเอง คือปัจเจกบุคคลมีความสุข ไม่เบียดเบียนผู้อื่น การไม่ทำให้บุคคลอื่นได้รับความเดือดร้อน หรือการไม่ลิดรอนบั่นทอนสิทธิต่างๆ การมีความปลอดภัยในด้านต่างๆ สังคมครอบครัวและสังคมประเทศย่อมมีผลลัพธ์เหมือนกันและการประพฤติปฏิบัติตามหลักเบญจศีลนั้นมีคุณอนันต์สังคมครอบครัวสังคมประเทศย่อมได้รับอานิสงส์ด้วยเพราะทุกสังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเกี่ยวโยงกันนั้นแสดงให้เห็นว่าในการประพฤติปฏิบัติตามหลักเบญจศีลนั้น ไม่ว่าปัจเจกบุคคลเอง สังคมครอบครัว และสังคมประเทศ มีผลลัพธ์เดียวกันนั่นคือ “ความสงบ ความสุข หรือการมีสันติสุข” นั้นเอง **ซึ่งมีความปรากฏในพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙** ว่า“อุบาสกประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ เป็นผู้แก้แค้นล้างแครงเรือน ธรรม ๕ ประการ คือ ๑.เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ ๒.เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ ๓.เป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤติดิฉินในกาม ๔.เป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ ๕.เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมึนเมา คือ สุราเมรัยอันเป็นเหตุแห่ง

ความประมาท^๕ สอดคล้องกับงานพระนิพนธ์ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ว่า“...ความเดือดร้อนกำลังคืบคลานเข้ามาสู่โลกของเรามากขึ้นทุกที เราหนีไม่พ้น เพราะเราทุกคนยังอยู่ในโลก แต่เราสามารถสร้างเครื่องป้องกันความร้อนแรงมิให้กระทบกระเทือนเราได้ นั่นคือศีล บ่อเกิดแห่งบุญแห่งความดีทั้งปวงคือศีลเท่านั้น... ศีลเป็นกำลังไม่มีที่เปรียบ กำลังไม่มีที่เปรียบคือ กำลังที่ยิ่งใหญ่กว่ากำลังอื่นใดทั้งสิ้น กำลังของความโลภก็ตาม กำลังของความโกรธก็ตาม กำลังของความหลงก็ตาม ไม่ยิ่งใหญ่เหนือกำลังของศีล เมื่อมีศีลอยู่มั่นคง เป็นต้นว่า แม้จะเกิดความโลภ อยากได้สิ่งของที่มีใช้เป็นคนของตน ที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ โอกาสเปิดให้ถือเอาเป็นของตนได้สบายๆ แต่เมื่อมีศีลมั่นคง กำลังของศีลก็ย่อมเอาชนะกำลังของความโลภได้ เอาชนะกำลังของความโกรธได้ เอาชนะกำลังของความหลงได้ การละเมิดศีลจะไม่เกิดขึ้น จะไม่มีการทำลายชีวิตกัน จะไม่มีการลักขโมยปล้นสะดม จะไม่มีการประพฤติดุติประเวณี จะไม่มีการโกหกหลอกลวง จะไม่มีการขาดสติด้วยเครื่องดื่มของเมา ความสงบสุขย่อมเกิดขึ้นตามมาเป็นธรรมดา”^๖ สอดคล้องกับงานวิชาการของพุทธทาสภิกขุ ว่า “ศีลธรรมกลับมาเมื่อโลกาสงบเย็น ปรมัตถธรรมกลับมาเพื่อโลกาสว่างไสว ถ้าศีลธรรมไม่กลับมาโลกาจะวินาศ ถ้าปรมัตถธรรม ไม่กลับมาโลกาจะมีตมณ ดังนั้นทุกคนต้องช่วยกันทำให้กลับมาในฐานะเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับโลกธรรม คือหน้าที่ที่ต้องแก้ความรอดชีวิตด้วยขอให้ธรรมเป็นที่พึ่ง เป็นสรณะ พระพุทธเจ้าท่านสอนอย่างนี้ มีธรรมะเป็นสรณะมีตนเองเป็นที่พึ่งมีตนเองเป็นสรณะต้องทำด้วยตนเองจะให้คนอื่นมาทำแทนไม่ได้ มีบอกให้ทราบว่าจะไม่เคยพบที่ไหนในพระไตรปิฎกที่พระพุทธเจ้าสอนให้พึ่งพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ นี้ไม่เคยมีหอรอก มีแต่สอนให้พึ่งตนเองให้พึ่งธรรมะคือจงปฏิบัติตามหลักพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นการปฏิบัติธรรมะ ก็กลายเป็นการพึ่งตนเองขึ้นมา ถ้าพระพุทธเจ้าช่วยเป็นไสยศาสตร์ขึ้นมาอีกนั้นแหละส่วนภายนอกมาช่วยก็กลายเป็นไสยศาสตร์ พึ่งตนเอง ช่วยตนเอง จึงจะเป็นพุทธศาสน”^๗

๓.๒ การใช้หลักเบญจศีลข้อ ๑ กับการสร้างสันติสุข

๓.๒.๑ ปัญหาที่เกิดจากการละเมิดเบญจศีลข้อ ๑

ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการฆ่า เว้นจากการประทุษร้ายกัน จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ปัญหาในการทำผิดเบญจศีลข้อ ๑ สรุป ได้ดังนี้

^๕ อิง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๓๒/๒๕๕-๒๕๕๙

^๖ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, แสงส่องใจ เล่ม ๒ ฉลองพระชนมายุ ครบ ๑๐๐ พรรษา ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทพิมพ์มา ลิขซิ่ง จำกัด, พ.ศ. ๒๕๕๖), หน้า ๑๗๙-๑๘๑.

^๗ พุทธทาสภิกขุ, ธรรมะบันทึกรำลึก ๑๐๐ ปี พุทธทาส, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอ็ดมันเพรส โปรดักส์, พ.ศ. ๒๕๕๙), หน้า ๘.

๑) ปัญหาการทำร้ายร่างกายกัน

(๑) สาเหตุที่เกิดขึ้นจะเป็นกรณีไปช่วยเพื่อน เพื่อนถูกดูหมิ่น แหย่แค้น เป็นการรักษาศักดิ์ศรีลูกผู้ชายในหมู่บ้านนั้น เวลาลงมือทำร้ายร่างกายกัน คือเวลาที่ทีมงานบุญประเพณีต่างๆ ตามหมู่บ้านโดยเฉพาะงานบุญบั้งไฟ งานบุญที่มีเสียงดนตรี อาทิ ได้ยินเสียงดนตรีเพลงเพื่อชีวิต เพลงลูกทุ่ง และหมอรา อาวุธที่ใช้ส่วนมากก็จะเป็นกำปั้น ตะต่อยกกันก่อน เพื่อนๆ ที่ไปด้วยกัน ภายหลังค่อยวิ่งหาท่อนไม้ ขวดแก้ว หรืออาวุธต่างๆ บรรดาผู้ที่ฟังจะหาได้ในบริเวณงาน แต่อาวุธที่เป็นท่อนเหล็ก ปืน มีด จะไม่ใช่เพราะเป็นจุดสังเกตเห็นได้ง่ายเวลาเข้าไปเที่ยวงาน

(๒) สาเหตุจากตัวปัจเจกบุคคลเองดื่มสุราเมาเป็นนิสัย เมื่อเมาแล้วอาละวาด หาเรื่องชกต่อย

๒) ปัญหาการฆ่ากันที่มีเจตนาให้ถึงตาย

(๑) มาจากความแค้นส่วนตัวที่คู่กรณีได้มาด่าทอถึงเชื้อสายวงศ์ตระกูล มีอาฆาตแค้น ส่วนมากจะเก็บความแค้นไว้ในใจก่อนไม่แสดงออก แต่จะหาโอกาสลงมือฆ่าเขาด้วยตนเอง

(๒) ความโมโห ปกติเป็นคนทำความดี เป็นคนดีตลอดแล้วถูกเอาเปรียบบ่อยๆ เขากระทำการผิดกรรมนั้นอีกมันเหมือนทำท่ายอดทนไม่ได้เลยชกต่อย ทำร้ายร่างกายไปเลย

(๓) ดื่มสุราเมาควบคุมสติไม่ได้ เพื่อนชวนไม่มีเหตุอะไรเกี่ยวกับตนเอง ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน แต่เพราะเพื่อนพาไปเวลาเมา จิตใจมันคึกคะนอง จิตใจขาดสติ

๓.๒.๒ วิธีการแก้ปัญหาละเมิดเบญจศีลข้อ ๑

๑) ฝึกอบรมจิตใจให้มีความเมตตา ให้มีความกรุณา ให้มีความรักใคร่ปรารถนาให้บุคคลอื่นมีความสุข ความเจริญ และมีความสงสารคิดช่วยเหลือเกื้อกูลให้บุคคลอื่นพ้นจากความทุกข์ และฝึกหัดให้รู้จักรักบุคคลอื่นให้เป็นเพราะผู้ที่ให้ความรักนั้นย่อมมีการให้อภัยต่อบุคคลอื่น จะไม่เบียดเบียนบุคคลอื่น และจะไม่ทำให้บุคคลอื่นเดือดร้อนเป็นทุกข์ สังคมย่อมมีความสุขสงบ

๒) งดเว้นการฆ่าสรรพสัตว์โดยเคร่งครัด เพราะการฆ่า การเบียดเบียนทำให้บุคคลอื่นได้รับความเดือดร้อน ได้รับความทุกข์

๓.๒.๓ ผลที่เกิดจากการแก้ปัญหาละเมิดเบญจศีลข้อ ๑

ชีวิตปัจเจกบุคคลและครอบครัวของปัจเจกบุคคลนั้นมีความสุขพ้นจากความเดือดร้อน ความทุกข์ เพราะปัจเจกบุคคลที่กระทำความผิดเบญจศีลข้อ ๑ นั้นไม่ได้ตาย เมื่อพ้นโทษตามกฎหมาย บ้านเมืองแล้ว ยังสามารถปรับตัวเปลี่ยนแปลงตนเองเป็นคนดีของครอบครัวและเป็นคนดีของสังคมได้

๓.๒.๔ ลักษณะการเกิดสันติสุขเบญจศีลข้อ ๑

๓.๒.๔.๑ ในระดับปัจเจกบุคคล

ชีวิตประจำวันไม่ต้องหลบหนี ไม่ต้องหลบซ่อนตัว อยู่แบบเปิดเผยตัว ในสังคม และในสังคมเพื่อน ๆ ก็ไว้วางใจเพราะตัวเรามีศีลธรรม และรู้สึกสบายใจ อิ่มใจ และเป็นคนที่รู้จักให้อภัยมากขึ้น “ปัจเจกบุคคลอื่นก็ต้องการคบหาและเอาเป็นตัวอย่างในการทำความดี”

๓.๒.๔.๒ ในระดับสังคมครอบครัว

ครอบครัวไม่เดือดร้อนเรื่องเงิน อาทิ มีการบาดเจ็บเงินต้องหมดไปเพราะซื้อยามารักษา หรือไปโรงพยาบาลก็ต้องหมดค่ารถโดยสารประจำทาง หรือค่าเหมารถ กรณีตำรวจจับต้องจ่ายเงินประกันตัว หรือเสียค่าจ้าง/ค่าปรึกษาทนายความต่อสู้อย่างดี หรือเสียเงินค่าทำขวัญค่าปรับไหมให้คู่กรณี ครอบครัวไม่ต้องวาทะแวงว่าคู่ริหรือศัตรูจะมาฆ่า เมื่อปัจเจกบุคคลในครอบครัวเป็นคนดีประพฤติปฏิบัติตามหลักเบญจศีลแล้ว “ครอบครัวก็หมดทุกข์ หมดความกังวลความเป็นห่วง ย่อมมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข”

๓.๒.๔.๓ ในระดับสังคมประเทศ

เมื่อปัจเจกบุคคลปฏิบัติตามเบญจศีลข้อที่ ๑ สังคมระดับครอบครัว ก็ไม่ต้องเดือดร้อน ก็ไม่ต้องเป็นทุกข์ เพราะได้ประพฤติปฏิบัติตามศีลธรรมและไม่ได้กระทำความผิด ตามกฎหมาย บ้านเมือง เมื่อบุคคลในครอบครัวเป็นคนดีครอบครัวก็ย่อมมีความสุข และปล่อยให้สังคมที่อยู่นั้นมีความสุขด้วย เพราะความสุขของปัจเจกบุคคลนั้นเป็นวัฏจักรความสุขของสังคมครอบครัวและมีความสุขของสังคมประเทศ

๓.๒.๕ ตัวอย่างผู้ที่กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๑

ตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๑^๔ เกี่ยวกับการมีเจตนาฆ่าบุคคลอื่นถึงแก่ชีวิต สัมภาษณ์อุบาสกอายุ ๖๒ ปี เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๗ อยู่ตำบลพระเจ้า อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นอุบาสกประจำวัดป่าวรคณ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๓ ประพฤติปฏิบัติตามเบญจศีลไม่เคยขาดเลยสักวัน

สมัยวัยรุ่นดื่มสุราเมาจะทะเลาะวิวาทประจำ ตีกันฟันแทงกัน ขโมยวัวควายชาวบ้าน เคยฆ่าคนและเคยต้องโทษจำคุก ๒ ปี (มีภรรยาคนที่ ๑ ก่อนติดคุก) เมื่อออกจากคุกไปอยู่กับญาติที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้ภรรยาคนที่ ๒ มีคดีติดตัวอีกเลยหนีคดีไปอยู่กับญาติที่จังหวัดนครพนม (ได้ภรรยาคนที่ ๓) และครั้งสุดท้ายที่ทำชั่วถึงขั้นฆ่ามีสาเหตุเดิมๆ คือ ดื่มสุราแล้วเมาเสียงดังคนที่ไม่ได้ดื่มสุร่าบ้านใกล้เคียง “เขาเมา...คำคำพูดถึงคุณแม่” รับไม่ได้เลยทำชั่วสุดๆ อีก โดยการไปฆ่าขณะที่เขาไปทอดแห เหตุเกิดเมื่อเห็นเขา **ตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๑** ก็เข้ามาถามข่าวและพูดคุย

^๔ สัมภาษณ์ นายโชติ สอนนอก, วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๗.

ธรรมดาๆ ไม่มีความโกรธเกลียดชังกันเลย ยืนคุยนานเข้าเขาเลยนั่งย่องๆ ลงเหมือนท่าทางจะนั่งคุยกันต่ออีกนานเพราะ “ขาเหล้ากัน” แต่ตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๑ ลูกขึ้นยืนและเตะขาแข่งเตะหลอดลมและเตะปลายคางซ้ำ เขาล้มลง (เตะแรงจนขาแข็งปวดบวม) เมื่อเตะเสร็จแล้ว

ตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๑ หนีมาจังหวัดร้อยเอ็ด เกรอยู่หลายปี จึงได้ภรรยาคนที่ ๔

เมื่ออยู่จังหวัดร้อยเอ็ด ก็ทำตัวเกรหลายเรื่องชนิดความชั่วหาคนเปรียบได้ไม่กี่คนในหมู่บ้าน ชีวิตอยู่ด้วยความวาทะแวว สังคมไม่ต้องการเพราะเมื่อเขารู้ว่าเป็นคนคุก สุดท้ายได้มีเพื่อนบ้านใกล้ชิดชักชวนปฏิบัติธรรมที่วัด ครั้งแรกก็รับไม่ได้เพราะ ได้ยินเสียงพระเทศน์ เสียงพระสวดมนต์ก็รำคาญใจ (นาอยู่ใกล้วัด แต่ไม่เคยไปทำบุญที่วัด) กอปรตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๑ มีจิตใจที่เป็นทุกข์ ไม่เคยเชื่อว่าการเข้าวัดฟังธรรมจะแก้ปัญหาต่างๆ ได้ แต่ที่ต้องการจะหาความสุข คือจะไม่ต้องระแวงว่าใครจะมาฆ่า และสุดท้ายจึงลองเข้าวัดประพฤติปฏิบัติตามเบญจศีล และปฏิบัติธรรมของพระพุทธเจ้าช่วยได้จริงๆ เมื่อเลิกสุราได้ใจก็ไม่นั่งลง กลัวเจ็บกลัวตาย ไม่กล้าฆ่าทำร้ายร่างกายบุคคลอื่นเหมือนแต่ก่อน ด้านสุขภาพแข็งแรงขึ้น และด้านครอบครัว มีความสุขขึ้นได้อยู่กันพร้อมหน้ากัน

วงเวียนชีวิตทุกวันนี้ในแต่ละวันจะไปทำบุญ(จังหัน)และทุกเย็นต้องได้ไปสวดมนต์ทำวัตร ค่อยกลับมาอนบ้าน ๓-๔ ทุ่ม ทุกวันต้องทำวัตรสวดมนต์นั่งสมาธิก่อนถึงนอนได้ จากนั้นชีวิตเริ่มเปลี่ยนแปลงดีขึ้นๆ และตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๓ ปฏิบัติตามเบญจศีลไม่เคยขาดเลย ชีวิตส่วนมากจะอยู่ที่วัดทำสาธารณประโยชน์ทุกอย่างเพื่อวัดและเพื่อส่วนรวม **ตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๑** ยืนยันว่า “ชีวิตดีขึ้นได้เพราะมีเพื่อนบ้านดีแนะนำพากระทำให้ในสิ่งที่ดีไม่ผิดศีลธรรม ชีวิตเปลี่ยนแปลงดีขึ้นนี้ เพราะประพฤติปฏิบัติตามเบญจศีล ชีวิตดีขึ้นทั้งตนเอง ครอบครัว และสังคมยอมรับ สังคมให้อภัย ในสิ่งที่เคยผิดพลาด โดยได้เป็นสารวัตรกำนัน ๑๘ ปี และทุกวันนี้มอบกายมอบใจถวายแด่วัดและรับใช้สังคมตลอดไปเคร่งครัดในการปฏิบัติตามเบญจศีลทุกๆ วัน”

จะเห็นได้ว่าปัจเจกบุคคลส่วนมากที่ทำผิดเบญจศีลข้อ ๑ นั้นมีพื้นฐานจากจิตใจตดสนใจ จากความคิดหรือจากความพอใจตนเองมากที่สุดดังที่ปรากฏจากผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งคาดไม่ถึงว่าจะกล้าทำร้ายกันจะกล้าฆ่ากันถึงเพียงนี้ซึ่งที่แท้จริงแล้วปัจเจกบุคคลทุกคนล้วนไม่มีผู้ใดต้องการให้มีการเบียดเบียนกัน หรือการทำร้ายร่างกายกัน หรือการฆ่ากัน แต่เหตุดังกล่าวก่เกิดขึ้นนั้นล้วนเกิดจากการที่ปัจเจกบุคคลมีความโมโหขาดสติ หรือขาดความเมตตากรุณากัน หรือดื่มสุราขาดสติเป็นครั้งคราวดังมีตัวอย่างจากข่าวรายวัน “ฆ่าล้างครัว ด.ต. คลังโหด ลูก-อดีตเมียท้อง ๔ เดือนระเบิดขมับตายตาม! อาสาฯ ช่วยถุยึงเจ็บ” สลดนายดาบตำรวจประสบปัญหาหกรักขม กระหน่ำยิงอดีตเมียสาวตายสยง

พร้อมลูกชายวัย ๙ ขวบก่อนระเบิดขมับตัวเองตายรวม ๓ ศพ^๙ นี่! คือความคลั่งจนขาดสติ ก่อให้เกิดปัญหาการขาดเบญจศีลข้อ ๑ หลังจากที่ยังเจกบุคคลได้ประพฤติปฏิบัติปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองในทางที่ดีงาม มีความเมตตามากยิ่งขึ้น ยึดผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ชีวิตของปัจเจกบุคคล สังคมครอบครัว และสังคมประเทศ ลดความทุกข์และเพิ่มความสุขมากยิ่งขึ้น **ดังมีความปรากฏในพระไตรปิฎกว่า** “ผู้ชนะย่อมก่อเวร ผู้แพ้ย่อมนอนเป็นทุกข์ ผู้ละความชนะ และความแพ้ได้แล้ว มีใจสงบ ย่อมอยู่เป็นสุข”^{๑๐}

สอดคล้องกับงานพระนิพนธ์ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ว่า “การตั้งจิตคิดให้ชีวิตสัตว์โลกทั้งหลายพ้นจากภัยการถูกเบียดเบียนมีผลยิ่งใหญ่อย่างประมาณมิได้ ชีวิตทุกชีวิตในโลกปัจจุบันกำลังตกอยู่ในห้วงมหันตภัย ไม่ยกเว้นแม้ชีวิตเราทุกคนในประเทศไทยนี้ ในเมืองพระพุทธศาสนาที่ที่เคยร่มเย็นเป็นสุขด้วยอานุภาพที่ยิ่งใหญ่ของศีลเพราะไม่ยอมยกอานุภาพของศีลมาปกป้อง ความเดือดร้อนรุนแรงจึงเกิดขึ้นทุกหย่อมหญ้ามาปลุกกระดมกันให้จริงจังทั้งบ้านทั้งเมืองให้เห็นคุณค่าของศีลเถิด จะได้บุญนักหนาเพราะจะช่วยชีวิตสัตว์โลกได้จริงที่สุดให้พ้นภัยอันน่าสะพรึงกลัวมากมาย”^{๑๑}

สอดคล้องกับงานพระนิพนธ์ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ว่า “ตนรักชีวิตของตน สะดุ้งกลัว ความตายฉันใด สัตว์อื่นก็รักชีวิตตน และสะดุ้งกลัวความตายฉันนั้น ฉะนั้นจึงไม่ควรฆ่าเอง ไม่ควรใช้ให้ผู้อื่นฆ่า อนึ่งตนรักสุขเกลียดทุกข์ฉันใด สัตว์อื่นก็รักสุขเกลียดทุกข์ฉันนั้น จึงไม่ควรสร้างความสุขให้ตนเองด้วยการก่อความทุกข์ให้คนอื่น”^{๑๒} และศีลและธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่ประมาท ศีลเป็นเหตุให้ดวงใจไม่ทำสิ่งที่ป็นโทษ ธรรมเป็นเครื่องบำรุงจิตให้งดงาม สร้างอภัยนิสัยที่ดี ศีลเป็นเหตุให้ดวงใจไม่ทำสิ่งที่ป็นโทษ ถ้ามีเพียงศีล ก็มีเพียงดวงใจได้จากโทษ แต่ยังไม่ได้ทำความดี ถ้ามีธรรมอยู่ด้วย จึงจะนำให้คุณงามความดีและจิตใจงาม ดังเช่น ไม่ฆ่าสัตว์เพราะมีศีลและเกื้อกูลสัตว์ด้วยเมตตา กรุณา เพราะมีธรรม ความเมตตา กรุณา ซึ่งเป็นธรรม จึงอยู่คู่กับการไม่ฆ่าสัตว์ คือมีศีล”^{๑๓} **สอดคล้องกับงานวิชาการของพระครูภาวนาโพธิคุณ (พระสมชาย กนตสีโล,ดร.)** ว่า “ในโลกนี้ไม่มีอะไรสำคัญยิ่งไปกว่าสัตว์ที่มีปราณและในบรรดาสัตว์

^๙ “ฆ่าล้างครัว ด.ต. คลั่งโหด ลูก-อดีตเมียท้อง ๔ เดือนระเบิดขมับตายตาม! อาสาฯ ชวยถูกยิงเจ็บ”, **ไทยรัฐ**, ปีที่ ๖๕ ฉบับที่ ๒๐,๔๓๖ วันเสาร์ที่ ๓ มกราคม ๒๕๕๗ (กรุงเทพมหานคร: บริษัทวัชรพล จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๑.

^{๑๐} ส.ส.(ไทย) ๑๕/๑๒๖/๑๔๘.

^{๑๑} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, **แสงส่องใจ เล่ม ๒ ฉลองพระชนมายุ ครบ ๑๐๐ พรรษา ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖**, หน้า ๑๘๐-๑๘๑.

^{๑๒} แก้ว อรุณฉาย, **๑๐๙ คมธรรมโอวาทสมเด็จพระสังฆราช ผลัดมนุษย์ ลดกิเลส ดับตัณหา**, (จังหวัดชลบุรี: พิมพ์ที่ บริษัท สุภชนิยุต พรินติ้ง จำกัด, ไม่ระบุปี พ.ศ.ที่พิมพ์ -), หน้า ๑๑.

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๘.

ทั้งหลายทั้งปวงนี้ มนุษย์ได้โฆษณาตัวเองว่าเป็นสัตว์ที่ประเสริฐกว่าสัตว์อื่นในเชิงเป็นเจ้าความคิดและ
ผู้มีปัญญาเกิดหันหลังให้กับมนุษยธรรมเสียแล้วโลกนี้ก็คือลานมิคสัญญีที่โซกซุ่มไปด้วยเลือดและ
น้ำตา” องค์ประกอบของศีล ๕ มีดังนี้ ๑) ปาณาติปาตาเวรมณี :เจตนาเว้นจากการฆ่าสัตว์ใช้เมตตา
หล่อเลี้ยง...และความมุ่งหมายในการรักษาศีล๕ คือการเว้นจากการกระทำไม่ดีทั้งหลาย^{๑๔} **สอดคล้อง**
กับงานวิชาการของ พระประสงค์ ปริบูรณ์ (วัดบางปลาหมอ จังหวัดนครปฐม) ว่า สำหรับผู้ที่ถือ
ศีล ๕ ...ท่านพุทธทาสฝากไว้ว่า “ถ้ารักษาศีล ๕ ไม่ได้ไม่เป็นไร รักษาศีลข้อเดียวยังได้เลย บุญ
มหาศาล” ศีลข้อเดียวที่ท่านฝากไว้คือ “รักผู้อื่น” เมื่อเรารักผู้อื่นเราก็ ไม่สามารถประทุษร้าย
ชีวิตร่างกายใครได้ศีลข้อที่ ๑ ก็สมบูรณ์...ดังนั้นถ้ารักษาศีล ๕ ไม่ได้รักษาศีลเพียงข้อเดียวยังได้บุญ
มหาศาลก็คือ “รักผู้อื่น” เราไม่ได้อยู่คนเดียวในโลกเรามีบุคคลที่เขารักเราอีกมากมาย คนที่อยู่รอบ
ข้างก็มีความสุข^{๑๕} ฉะนั้น แล้วปัจเจกชนจึงมีความรักผู้อื่นให้มีความเมตตาธรรม จะคิดจะทำด้วย
เมตตาเมื่องตีมุ่งเจริญต่อกันตามหลักเบญจศีลข้อ ๑ และ**สอดคล้องกับงานวิชาการของ ทองหล่อ วงษ์**
ธรรมา ว่า เบญจศีลเป็นศีลที่ประชาชนทั่วไปจะต้องรักษา เป็นประจำเพราะเป็นกฎแห่งความ
ประพฤติกี่ทำให้คนเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นการยกระดับจิตใจให้สูงกว่าสัตว์ จึงเรียกว่า “มนุษยธรรม”^{๑๖}

๓.๓ การใช้หลักเบญจศีลข้อ ๒ กับการสร้างสันติสุข

๓.๓.๑ ปัญหาที่เกิดจากการละเมิดเบญจศีลข้อ ๒

อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ เว้นจากของผู้อื่นหวงแหน
เว้นจากการลักขโมย โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน ไม่เบียดบังดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุ
สิ่งของที่ผู้อื่นไม่อนุญาต การละทิ้งหน้าที่ ตลอดจนการสนับสนุนให้คนอื่นทำทุจริต ขโมยผลงานต่างๆ
จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ปัญหาในการทำผิดเบญจศีลข้อ ๒ สรุปได้ดังนี้

๑) ปัญหาที่เกี่ยวกับตัวปัจเจกบุคคล

(๑) ตนเองมีความโลภในสันดาน ต้องการทรัพย์สินของบุคคลอื่น โดยที่ไม่ต้องการ
ทำงาน หรือทำงานน้อยแต่ต้องการค่าตอบแทนมาก เมื่อมีโอกาสก็ลักขโมยสินค้า ลักขโมยทรัพย์สินที่
เป็นเงิน หรือวัตถุมีราคาพอขายได้หรือแลกเปลี่ยนกับสิ่งของที่ตนเองต้องการ หรือลักขโมยปลาในบ่อ
หรือลักขโมยดิน อาทิ มีอาชีพขุดถมดินโอกาสเหมาะก็เอาดินไปถม หรือขายให้บุคคลอื่น

^{๑๔} พระครูภาวนาโพธิคุณ (พระสมชาย กนตสีโล,ดร.), การเมืองใหม่วิถีพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๒,
(ขอนแก่น: หจก.โรงพิมพ์คลังนาวิทยา, พ.ศ. ๒๕๕๔), หน้า ๕๓-๕๔.

^{๑๕} พระประสงค์ ปริบูรณ์, **ระเบียบบุญ**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักปัญญาภิรมย์, พ.ศ. ๒๕๕๖), หน้า
๕๕-๕๖

^{๑๖} ทองหล่อ วงษ์ธรรมา, **ปรัชญา ๒๐๑ พุทธศาสน์**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ โอ.เอส.พรีน ดิง
เฮาส์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๙๗.

(๒) ตนเองติดการพนัน หรือติดการดื่มสุรา หรือติดอบายมุขต่างๆ และมีหนี้สินมาก จึงมีการลักทรัพย์ หรือมีการฉ้อ ปล้นชิงทรัพย์ หรือมีการโกงทรัพย์ มีการเบียดบังทรัพย์สินบุคคลอื่น

(๓) ตนเองประกอบอาชีพที่สุจริต แต่รายได้ไม่เพียงพอจากรายจ่ายจึงต้องการทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้น แต่ไม่มีวิธีการหารายได้เพิ่มขึ้นอีก จึงลักขโมยทรัพย์ ละเมิดกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่น หรือมีการคอร์ปชั่น หรือสนับสนุนผู้อื่นทุจริต

(๔) ตนเองคบเพื่อนผิด เพื่อนมีนิสัยขโมย ลักทรัพย์เป็นนิสัย แล้วเพื่อนพาไปกระทำการดังกล่าวโดยที่ตนเองไม่รู้ตัว หรือหลอกล่อใช้ให้ตนเองเป็นผู้กระทำความผิดแทน

๒) ปัญหาที่เกิดจากครอบครัว

(๑) ความจำเป็นด้านครอบครัว อาทิ บุคคลในครอบครัวไม่มีอาหารกินจึงไปขโมยปลาในบ่อ ไปขโมยมะม่วงในสวนของเพื่อนบ้าน ไม่มีเงินค่าเทอมให้ลูก หรือไม่มีเงินเป็นค่ารักษาพยาบาล

(๒) ครอบครัวยากจน และตนเองตกงานไม่มีการงาน รายได้ไม่เพียงพอจำเป็นต้องเป็นโจร ปล้นทรัพย์ ลักทรัพย์ เพื่อนำทรัพย์สินส่งให้ครอบครัว

(๓) ครอบครัวต้องการที่ดินเพิ่มขึ้น จึงลักลอบที่ดินดินเขตแดนกันกับบุคคลอื่น

๓.๓.๒ วิธีการแก้ปัญหาละเมิดเบญจศีลข้อ ๒

ก่อนที่จะแก้ไขปัญหาดังนั้น ตนเองและครอบครัวต้องเสียหน้าเพราะต้องขึ้นบ้านกำนัน หรือขึ้นบ้านผู้ใหญ่บ้านถูกว่ากล่าวตักเตือน (กรณีเจ้าของทรัพย์สินใจดีมีเมตตา) หรือต้องไปยินยอมเสียค่าปรับที่ขโมยทรัพย์สินเขามา หรือถูกตำรวจจับต้องโทษจำคุกตามกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งมีวิธีการแก้ปัญหา ดังนี้

ปรับเปลี่ยนความคิดใหม่และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ ให้มีสัมมาอาชีวะเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต รู้จักการพึ่งตนเองในการประกอบอาชีพที่สุจริต รู้จักความพอเพียง ความพอประมาณมีน้อยกินน้อย/ใช้จ่ายน้อย มีมากก็กินน้อย/ใช้จ่ายน้อย ให้รู้จักการถนอมเก็บออมทรัพย์ ที่ละเล็กเก็บเล็กผสมน้อย และเลิกเห็นแก่ประโยชน์ครอบครัวของตนเอง เพราะทรัพย์สินของบุคคลอื่นกว่าจะหามาได้ก็ลำบากและต้องรักษาทรัพย์สินไว้เมื่อคราวจำเป็น บุคคลอื่นก็ต้องเลี้ยงดูครอบครัวของพวกเขาเช่นเดียวกัน “ให้รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา” ให้มีความขยันหมั่นเพียรไม่เกียจคร้านการทำงาน รู้จักการประหยัดการใช้จ่ายทรัพย์ ปลูกผักสวนครัวเพื่อประหยัดเงินเหลือกินก็นำไปขาย หรือนำไปแลกเปลี่ยนของอย่างอื่นกับเพื่อนบ้าน “ของแลกของ” หรือปรับแนวความคิดใหม่ว่าหากตัวเราถูกตำรวจจับแล้วต้องโทษจำคุก ครอบครัวเราจะลำบากยิ่งกว่านี้ ฉะนั้นตัวเราเองต้องประกอบอาชีพสุจริตเท่านั้นและนำหลักพระพุทธศาสนามาใช้ในการดำรงชีวิตอย่างน้อยที่สุดตัวเราเอง “ต้องไม่เบียดเบียนใครและอย่าทำให้ใครเดือดร้อนเพราะตัวเราเอง” และให้รู้จักเลิกคบเพื่อนที่เป็นคนดีเพื่อเป็นเกาะป้องกันตัวเองมีเพื่อนช่วยเตือนไม่ให้กระทำผิดอีก

๓.๓.๓ ผลที่เกิดจากการแก้ปัญหาการละเมิดเบญจศีลข้อ ๒

ตนเองมีความสุขมากขึ้น ไม่ต้องหลบซ่อนตัวเพราะกลัวตำรวจจับ ไม่ต้องซ่อนทรัพย์สินที่ขโมยมา ไม่ต้องเสี่ยงต่อการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูกฆ่าตาย เพราะการต่อสู้ป้องกันตัวป้องกันทรัพย์สินคู่กรณี ไม่เสียเงินหรือไม่เสียทรัพย์สินเพราะไม่ต้องจ่ายค่าปรับ ค่าสินไหม กรณีที่เจ้าทรัพย์จับได้ มีบุคคลอื่นให้ความไว้วางใจและมีมิตรภาพมากขึ้น ครอบครัวมีความอบอุ่นไม่ต้องเป็นห่วงวิตกกังวลว่าบุคคลในครอบครัวจะไปกินอยู่หลับนอนอย่างไร หรือจะถูกตำรวจจับได้หรือยัง หรือชีวิตจะปลอดภัยหรือไม่ และสังคมประเทศเศรษฐกิจจะดีขึ้นไม่ว่าด้านการท่องเที่ยว หรือการลงทุนของนักธุรกิจด้านเศรษฐกิจถ้าปัจเจกบุคคลของประเทศมีความซื่อสัตย์สุจริต ความปลอดภัยในชีวิตและความปลอดภัยทรัพย์สินก็สูงขึ้น

๓.๓.๔ ลักษณะการเกิดสันติสุขเบญจศีลข้อ ๒

๓.๓.๔.๑ ในระดับปัจเจกบุคคล

มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้แน่นอนจากการประกอบอาชีพที่สุจริตสามารถวางแผนการใช้จ่ายทรัพย์สินได้ มีการดำรงชีวิตอยู่ด้วยความปลอดภัย แม้จะมีความทุกข์ก็มีมิตรแท้ในการให้ความช่วยเหลือโดยเฉพาะเพื่อนที่ร่วมปฏิบัติธรรมมีการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทรัพย์สินต่างๆ และแชร์ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจไม่ให้อยู่โดดเดี่ยว

๓.๓.๔.๒ ในระดับสังคมครอบครัว

ครอบครัวไม่ต้องเดือดร้อนเรื่องเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น เพราะมีความปลอดภัย ไม่ว่าลูก/หลาน คู่สมรส สามี/ภรรยา ไม่มีการขโมยเงินไปเล่นเกม หรือซื้อสิ่งเสพติด หรือคู่สมรสไม่มีการขโมยทรัพย์สินไปทำให้สิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์

๓.๓.๔.๓ ในระดับสังคมประเทศ

เมื่อปัจเจกบุคคลในครอบครัวมีศีลธรรมการลักขโมยไม่มี ไม่มีการคอร์รัปชัน ในระดับสังคมอยู่กันด้วยความสุขมีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ไปไหนมาไหนย่อมมีความปลอดภัย ความหวังกังวลในชีวิตและทรัพย์สินก็ย่อมน้อยลง สุขภาพจิตของมวลชนในสังคม ดีขึ้น

๓.๓.๕ ตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๒

ตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๒^{๑๗} เกี่ยวกับการลักขโมยวัวควาย สัมภาษณ์อุบาสก อายุ ๗๔ ปี เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๗ อยู่ตำบลพระเจ้า อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นไวยาวัจกรประจำวัดใหญ่พระเจ้า (ไวยาวัจกร หมายถึง คนที่สวดมนต์ให้ทำกิจธุระแทนสงฆ์ หรือผู้ช่วยเหลือรับใช้พระ) ทำบุญตักบาตรทุกวันและถืออุโบสถศีลทุกวันพระ อดีตเคยบวชเป็น

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายกุศล ไชยโคตร, วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๗.

พระภิกษุได้นักธรรมเอกแล้วได้ลาสิกขา และแต่งงาน เมื่อภรรยามีชีวิตอยู่ ตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๒ ยังเป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวสิ่งเสพติดและอบายมุขต่างๆ รักภรรยามากและทุกวันนี้ยังไม่ได้แต่งงานใหม่ (เป็นพ่อหม้าย) หลังจากที่ภรรยาตาย ตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๒ เสียใจมากจากนั้นชีวิตเริ่มหักเหเปลี่ยนจุดชีวิต คือ เพื่อนชักชวนดื่มสุราและเมื่อดื่มสุรามาแล้วจะเสียสติควบคุมตนเองไม่ได้ทำชั่วทุกอย่างในชีวิต ทำความชั่วสุดๆ เคยต้องโทษจำคุก ๕ ปี หลังออกจากคุกก็เริ่มเปลี่ยนตัวเองเพราะในตนเองนั้นมีพื้นฐานของบุคคลที่มีพระอาจารย์อบรมศีลธรรมถึงขนาดได้นักธรรมเอกรู้สึกเสียเวลาเสียใจมากและรู้สึกว่าชีวิตไร้คุณค่า มีสติคิดได้เลยเข้าวัดประพฤติปฏิบัติตามเบญจศีลโดยเคร่งครัด และเพื่อนบ้านก็ให้อภัยให้กำลังใจชีวิตส่วนมากจึงอยู่ที่วัดทำสาธารณประโยชน์ทุกอย่างเพื่อวัดและทำงานเพื่อส่วนรวมและประกอบอาชีพสุจริตเท่านั้น แม้รายได้มีน้อยแต่ถ้ารู้จักประหยัดใช้ก็มีเงินเหลือเพียงพอในการดำรงชีพ ปัจจุบันเป็นไวยาวัจกร หมอสู่วัฒน (พราหมณ์) หรือประเพณีที่ชาวบ้านนับถือทุกอย่าง อาทิ ประเพณีเลี้ยงดอนปู่ตา ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ ตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๒ ให้ข้อคิดว่าเบญจศีลข้อที่นำไปสู่การทำชั่วได้ทุกอย่างคือ ห้ามดื่มสุรา ใครทำได้ถือว่าเป็นยอดคนเพราะเพียงคนเรามีสติยับยั้ง คิดก่อนกระทำ จะไม่มีปัญหาอย่างอื่นตามมา ตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๒ ผิดพลาดในชีวิตเพราะความเสียใจที่ภรรยาตายแล้วเพื่อนเข้ามาแทนที่ภรรยา บังเอิญได้เพื่อนไม่ดีพากระทำแต่สิ่งที่ผิดศีลธรรม อาทิ ชักชวนให้ดื่มสุราเมื่อเมาแล้วขาดสติ จิตคึกคะนอง อึกเหิม พวกกันไปลักทรัพย์วัวควาย กว่าจะคิดได้ก็ได้นอนในคุก ๒ ครั้ง ขอให้เรามีสติปัญหาทุกอย่างแก้ไขได้โดยการใช้หลักธรรมะของพระพุทธเจ้า “ให้รักตนเองและให้รักคนอื่นเหมือนรักภรรยาหรือคู่สมรสแล้วเราจะไม่กล้าดื่มสุราเมาขาดสติ ขโมยทรัพย์และทำร้ายชีวิตเจ้าของทรัพย์” และที่สำคัญให้ทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยสุจริต ไม่มีความโลภมากอยากได้ทรัพย์สินบุคคลอื่น และหากไม่มีมิตรแท้ขอให้อยู่คนเดียวดีกว่าที่จะมีมิตรชั่ว

จากการประพฤติปฏิบัติผิดเบญจศีลข้อ ๒ นี้ เป็นปัญหาที่เกิดจากความคิดทางปัญญาของปัจเจกบุคคลที่มีความโลภในทรัพย์สินของบุคคลอื่น จึงมีการลักทรัพย์ โกง การทุจริตจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายการแก้ไขปัญหาก็จำเป็นต้องลดละเลิกจากการเบียดบังทรัพย์สินของบุคคลอื่น หรือทรัพย์สินของสาธารณะประโยชน์ หรือจากการปล้น จี้ ชิงทรัพย์ เพราะการที่สังคมครอบครัว สังคมประเทศได้รับความเดือดร้อนได้รับทุกข์ถ้วนหน้าทุกวันนี้ เพราะมีการทุจริตคอร์รัปชันไม่ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การทำงาน ดังมีตัวอย่างจากข่าวรายวัน “ทุจริต จำนำข้าว” เสียชีวิตประกัน พท. ดัน ๑.๕ หมื่น ศาลอนุมัติออกหมายจับผู้บริหารโรงสีแอลกอฮอล์แมนูแฟคเจอร์ เพิ่มอีก ๓ รายข้อหา ร่วมกันฉ้อโกงประชาชน ศาลไม่ให้ประกัน^{๑๘} หรือ ข่าว“ลักบัตรเครดิต” ตำรวจ สภ.หางดง จังหวัด

^{๑๘} “ทุจริต จำนำข้าว”, เดลินิวส์, ฉบับที่ ๒๓,๒๖๙ วันศุกร์ที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๖, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสื่พระยาการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๑.

เชียงใหม่ จับกุมนายเฉลิมศักดิ์ กันธง ลูกจ้างชั่วคราวไปรษณีย์บ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน แอบขโมยบัตรเครดิตที่ธนาคารส่งมาให้ลูกค้านำไปรูดซื้อสินค้าและกดเงินสด^{๑๙} นี่! คือปัญหาการขาดเบญจศีลข้อ ๒ เมื่อมีการลดหรือเว้นจากกระทำดังกล่าวได้ ปัจเจกบุคคล สังคมครอบครัว สังคมประเทศจะอยู่ด้วยกันอย่างมีความร่มเย็นเป็นสุขทุกถ้วนหน้ากัน **ซึ่งสอดคล้องกับงานพระนิพนธ์ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก** ว่า“...ความโลภไม่ช่วยให้อะไรดีขึ้นได้เลย วัตถุสิ่งของเงินทองทั้งหลายที่ได้จากความโลภนั้น ดูเผินๆ เหมือนเป็นการยกฐานะเพิ่มความมั่นคง แต่ลึกลงไปจะเป็นการทำลายมากกว่า สิ่งที่ได้จากความโลภมักจะเป็นสิ่งที่ไม่สมควร มักจะเป็นการได้จากความต้องสูญเสียของผู้อื่น ผู้อื่นทั้งหลายที่ต้องสูญเสียนั้นแหละจะเป็นเหตุทำลาย ความไม่ไว้วางใจของคนทั้งหลาย จะเป็นเครื่องทำลายอย่างยิ่ง จะเป็นเหตุให้อะไรร้ายๆ ตามมา เมื่อถึงเวลาอะไรร้ายๆ นั้นจะทำลาย ผู้มีความโลภจนเกินการ เมื่อเวลานั้นมาถึง ก็จะสายเกินไปจนไม่มีผู้ใดจะช่วยให้ ฉะนั้นก็ควรหมั่นพิจารณาให้เห็นโทษของกิเลส คือความโลภ เสียตั้งแต่ยังไม่สายเกินไป”^{๒๐}

สอดคล้องกับงานพระนิพนธ์ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ว่า“ความดิ้นรนเพื่อให้ได้สมดังความปรารถนาต้องการมิใช่ความสุข มิใช่ความสงบ แต่เป็นความทุกข์ เป็นความร้อน เป็นความวุ่นวาย มีคนจำนวนไม่น้อยที่ทั้งชีวิตไม่ได้พบความสุขความสงบเลย เพราะมัวปล่อยให้เป็นทาสของความโลภ ไม่รู้ทำสติพิจารณาให้เห็นโทษของความโลภแล้วพยายามละเสีย ดับเสีย”^{๒๑} ข้อวิตกว่าศีลไม่ร่ำรายนั่น ไม่ร่ำรวยในทางสุจริตจริง ถ้าคิดดูโดยรอบคอบจักเห็นว่า ศีลเป็นข้อยกเว้นจากการถือเอาในทางทุจริต จึงไม่ได้ทางนั้นตรงตัวอยู่แล้ว แต่ก็ไม่ทำให้เสียหายจากจนเพราะทุจริตของตนทั้งส่วนตัว ทั้งส่วนรวม และเมื่อตั้งใจประกอบอาชีพโดยชอบด้วยความไม่ประมาทก็จักตั้งตนได้โดยลำดับ...”^{๒๒} **และสอดคล้องกับงานวิชาการของวิกรม กรมดิษฐ์** ว่า “ใช้ความดีความสามารถทำมาหากินจะยั่งยืนยาวนาน การตั้งตนประกอบสัมมาอาชีพอย่างสุจริต ย่อมทำให้ชีวิตของเราไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องผิดกฎหมาย ไม่ถูกข่มขู่ ริดไถจากนักเลงที่จะคอยมุ่งหาผลประโยชน์จากธุรกิจที่ไม่ถูกต้อง เราทุกคนควรตั้งมั่นในการทำมาหากินด้วยความสุจริตไม่คดโกงเอาเปรียบผู้อื่น

^{๑๙} “ลักบัตรเครดิต”, **เดลินิวส์**, ฉบับที่ ๒๓,๕๔๙ วันศุกร์ที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๗, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสื่พระยาการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๑.

^{๒๐} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, **แสงส่องใจ เล่ม ๑ ฉลองพระชนมายุ ครบ ๑๐๐ พรรษา ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕ ๖**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทพริมาพับลิชชิง จำกัด, พ.ศ. ๒๕๕๖), หน้า ๖๓.

^{๒๑} แก้ว อรุณฉาย, **๑๐๙ คมธรรมโอวาทสมเด็จพระสังฆราช ผลัดมนุษย์ ลดกิเลส ดับตัณหา**, หน้า ๑๖,๘๕.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๕

มีคุณธรรม แม้ความร่ำรวยหรือความสำเร็จนั้นอาจมาช้าสักหน่อยแต่ก็สุขใจไร้ปัญหา ไม่มีคนปองร้าย ชีวิตของตนเองและครอบครัวจะสงบสุข ราบรื่น มั่นคง” ^{๒๓}

๓.๔ การใช้หลักเบญจศีลข้อ ๓ กับการสร้างสันติสุข

๓.๔.๑ ปัญหาที่เกิดจากการละเมิดเบญจศีลข้อ ๓

game สมิจฉาจารย์ เวมณี เว้นจากการประทุพผิตในกาม เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที
ผู้อื่นรักใคร่หวงแหน จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ปัญหาในการทำผิดเบญจศีลข้อ ๓
สรุป ได้ดังนี้

๑) ปัญหาที่เกิดจากปัจเจกบุคคล

(๑) ส่วนมากจะเป็นเพศหญิง ที่มีฐานะยากจนและต้องการสร้างฐานะทางสังคม ให้มี
ความทัดเทียมบุคคลอื่น เป็นค่านิยมหนึ่งทีสร้างฐานะด้านเศรษฐกิจได้เร็ว และเป็นการสร้างกระแส
ความคิดเชิงบวกของกลุ่มอาชีพ “ขายบริการทางเพศ” หรือ “อนุภรรยา” ในมุมมองทีว่าเป็นการ
ทำงานทีสบาย รายได้สูง รวยเร็ว เมื่อมีการเทียบเคียงกับบุคคลอื่นทีประสบความสำเร็จในอาชีพนี้
ปัจเจกบุคคลเองจึงก้าวเข้าสู่งานอาชีพดังกล่าว

(๒) ความใกล้ชิดกันทำให้ปัจเจกบุคคลขาดสติ ขาดการยับยั้งชั่งใจ มีการร่วมเพศ
หลับนอนครั้งแรกสมยอมกันและกัน และต่อมา “วิวเคยขาม้าเคยขี่” ก็ลักลอบแอบเป็นชู้กันบ่อยๆ คู่
สมรสจับได้จึงขอย่าขาดกลายเป็นครอบครัวแตกแยกซึ่งก่อให้เกิดปัญหากระทบ ด้านจิตใจทั้งสอง
ฝ่ายและส่งผลกระทบต่อจิตใจของบุตรและปัญหาการเลี้ยงดูบุตร

๒) ปัญหาที่เกิดจากครอบครัว

(๑) ถูกข่มขืนโดยบุคคลในครอบครัวตั้งแต่เด็ก หนีออกจากบ้านและได้ทำงาน
ก่อสร้างถูกพวกคนงานก่อสร้างโหม ต่อมาจึงยี้ดอาชีพขายบริการทางเพศ

(๒) บิดามารดาต้องการให้บุตรได้คู่สมรสทีมีฐานะด้านเศรษฐกิจดี หรือมีตำแหน่ง
หน้าทีการงานสูง จึงยินยอมให้บุตรเป็นอนุภรรยา

(๓) ต้องการความสนุกครั้งคราว จึงต้องการหาบุคคลอื่นมาทดแทน เฉพาะเรื่อง
ความต้องการทางเพศเท่านั้น จะเป็นการซื้อบริการครั้งคราว ไม่ต้องการมีพันธะผูกพันเมื่อซื้อบริการ
ทางเพศได้ก็ต้องการซื้อแบบเด็กๆ เพราะคิดว่าบริสุทธิ์กว่าคู่สมรสตนเอง

ปัญหาการขาดเบญจศีลข้อ ๓ นี้ จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จะพบว่ามี
สาเหตุของปัญหาล้ำคล้ายคลึงกัน กับงานวิจัยของ ปราศรัย ศิริปริชาพงษ์ ว่า “เงื่อนไขทีทำให้

^{๒๓} วิกรม กรมดิษฐ์, *คาถาชีวิต ๒*, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่ บริษัท พรินท์ ซิตี จำกัด, พ.ศ. ๒๕๕๗),
หน้า ๑๒๘-๑๒๙.

เด็กหญิงหันมาขายบริการทางเพศนั้นเพราะความฟุ้งเฟ้อในด้านวัตถุนิยมการแต่งตัวเที่ยวเตร่และ
 ทุ่มเทเงินทองเพื่อคนที่ตนรักตลอดจนต้องจู้จี้จุกจิกที่ยากจนจึงทำให้เด็กมีความต้องการใช้เงิน
 สูง ด้วยข้อจำกัดด้านวัยที่ยังน้อยและการศึกษาที่ต่ำทำให้พวกเขาไม่สามารถหางานใดที่รายได้สูง
 เพียงพอต่อความต้องการได้พวกเขาจึงตัดสินใจขายบริการทางเพศเพราะเห็นว่าเป็นงานง่ายและ
 รายได้ดี ...สำหรับภาพวิถีการดำเนินชีวิตของพวกเขา มีชีวิตอยู่แบบจำเจ เป็นไปตาม วัฏจักรที่พวก
 เธอชินอยู่ท่ามกลางผู้คนที่เราจัดเอาเปรียบพวกเขาตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นนายหน้า เพื่อนเที่ยว
 เพื่อนชายที่เธอชื่นชอบ หรือแม้แต่คนในครอบครัวของเธอเอง...และสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากการขาย
 บริการทางเพศ ก็คือ พวกเขาจะมีความตื่นตัวทางเพศเร็วเกินไป มีพฤติกรรมสำส่อนทางเพศ โดยถือ
 ว่าเป็นเรื่องทางเพศเป็นเรื่องธรรมดา มีการเกิดติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์และทำแท้ง เสพยาเสพติด และมี
 พฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม”^{๒๔}

๓.๔.๒ วิธีการแก้ปัญหาคะเมิดเบี่ยงเบนศีลข้อ ๓

กามสังวร คือความสังวรในกาม ความสำรวมระวังรู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามารมณ์
 ไม่ให้หลงใหลในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส ทุกคนต้องประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ดี ไม่กระทำความชั่ว
 ร้าย สิ่งไม่ดีไม่งามให้เป็นปัญหาแก่ตนเอง ครอบครัวตนเองและครอบครัวของบุคคลอื่น ต้องปฏิบัติ
 ตนให้เหมาะสมกับเพศ วัยวุฒิ และให้เกียรติคู่สมรสหรือมีความพอใจภรรยาของตน เป็นต้น มีวิธีการ
 แก้ปัญหา ดังนี้

ปัจเจกบุคคลเองต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ อย่าเกียจคร้านการทำงานขยันหมั่นเพียร
 ในการประกอบอาชีพที่สุจริตที่สังคมยอมรับและถูกต้องตามศีลธรรม ให้ออกกำลังกายเพราะสังคมไทยเป็น
 สังคมชาวพุทธศาสนา ตนเองต้องไม่ทำให้ครอบครัวของบุคคลอื่นเดือดร้อน หรือต้องไม่พรางคู่ครอง
 ของบุคคลอื่น หรือบุคคลที่มีผู้อื่นรักดูแลห่วงใย ตนเองต้องลดละเลิกการมีคู่ ให้มีความซื่อสัตย์
 สุจริตพึงพอใจมีคู่สมรสของตนเองแบบผัวเดียวเมียเดียวเท่านั้น ให้มีความเคารพศรัทธาคู่สมรสของ
 ตนเองและให้เกียรติครอบครัวตนเอง อีกทั้งจำเป็นต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้บุตรหลานในด้านศีลธรรม
 เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนเองในฐานะสามี หรือภรรยา

๓.๔.๓ ผลที่เกิดจากการแก้ปัญหาคะเมิดเบี่ยงเบนศีลข้อ ๓

ปัจเจกบุคคลและครอบครัวมีความรักความอบอุ่นและมีความสุขยิ่งขึ้น เพราะ ทุกคนใน
 ครอบครัวได้ประพฤติปฏิบัติหน้าที่ตนเองในฐานะบุตร สามี หรือ ภรรยาโดยสมบูรณ์ และครอบครัว
 อื่นไม่ได้รับความทุกข์หรือความเดือดร้อนจากบุคคลในครอบครัวเรา

๓.๔.๔ ลักษณะการเกิดสันติสุขเบี่ยงเบนศีลข้อ ๓

^{๒๔} ปราศรัย ศิริปริชาพงษ์, บทความเรื่อง “โสเภณีเด็กในเขตเทศบาลเมืองนครพนม”, รวมบทความ
 วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา ๒๕๔๑, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), หน้า ๓๔๗-๓๔๘.

๓.๔.๔.๑ ในระดับปัจเจกบุคคล

สุขภาพร่างกายดี หรือหมดสิ้นความทุกข์เกี่ยวกับเส้นทางการเงินที่เลือกสิ่งที่ไม่ดี และไม่เสี่ยงต่อการป่วยเป็นโรคติดต่อ อาทิ กามโรค โรคเอดส์ สุขภาพจิตดีเพราะไม่ต้องหลบซ่อน หลบแอบกระทำการที่ไม่ดีแล้วกลัวบุคคลอื่นรู้เห็นในการกระทำที่ผิดศีลธรรม (ทั้งนี้การเสพกามราคะหรือเสพเมถุนนั้นเป็นเรื่อง ๒ คน ที่มีกำหนดซึ่งปกติจะกระทำในสถานที่ลับ) ประหยัดเงินในการเที่ยวผู้หญิงและ/หรือเที่ยวผู้ชาย

๓.๔.๔.๒ ในระดับสังคมครอบครัว

บิดามารดาเหล่าคุณาญาติดำรงอยู่ในสังคมแบบสง่าเปิดเผยได้ว่าบุตรหลานได้ประกอบอาชีพที่สุจริตไม่ผิดศีลธรรม หรือมีความปลื้มใจบุตรหลานรักษาชื่อเสียงสกุลไว้ไม่ให้เสื่อม เพราะการเลือกประกอบอาชีพผิดศีลธรรม และ ครอบครัวที่เคยนอกใจคู่สมรสนั้นก็ไม่ต้องเสียทรัพย์สินที่ร่วมกันเก็บออมสะสมมาด้วยกันทำให้มีความมั่นคงในฐานะทางการเงิน

๓.๔.๔.๓ ในระดับสังคมประเทศ

เป็นสังคมที่มีความปลอดภัยทั้งตัวปัจเจกบุคคลและทรัพย์สิน ไม่ต้องกังวลว่าคู่สมรสหรือบุคคลที่เรารักหวงแหนนั้น จะตกอยู่ในแหล่งของ “กามราคะ” สังคมนั้นก็น่าท่องเที่ยว หรือน่าเข้ามาลงทุนด้านเศรษฐกิจ และบุคคลในที่นั้นก็ไถ่ถอนทำที่ไถ่บ้าน ได้อยู่กับครอบครัว ความเป็นอยู่ของสังคมก็จะดีขึ้น

๓.๔.๕ ตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๓

ตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๓^{๒๕} เกี่ยวกับการเที่ยวผู้หญิงที่มีสามีและเป็นชู้กัน สัมภาษณ์อุบาสกอายุ ๕๓ ปี เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ อยู่ตำบลเชียงขวัญ อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๓ มีอาชีพรับราชการ อดีตเคยหลงผิดศีลธรรม ข้อ ๓ เมื่อช่วงระยะเวลาที่ทำผิดศีลธรรมข้อที่ ๓ นั้นภรรยาสอบถามก็ด่าทอ เป็นคนเจ้าอารมณ์ ไร้เหตุผล บ้างครั้งถึงขั้นตบตีภรรยา บางครั้งมีความโมโหมาก กล่าวหาภรรยาว่าไม่ให้เกียรติผู้หญิงของตน และแยกบ้านกันอยู่สักพักใหญ่ สุดท้ายเงินที่ภรรยาอมไว้เพื่อเก็บไว้เป็นเงินค่าการศึกษาของบุตรหมด และเมื่อตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๓ ไม่มีอะไรจะให้ผู้หญิงคนนั้นแล้วผู้หญิงคนนั้นก็กลับบ้านไปหาสามีเดิมของเขา และตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๓ ก็กลับบ้านมาหาภรรยาและครอบครัว และปัจจุบันตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อ ๓ เป็นคนดีและหาเลี้ยงดูครอบครัว เป็นผู้นำครอบครัวเพราะได้ปฏิบัติตามหลักเบญจศีลข้อ ๓

การประพฤติปฏิบัติผิดเบญจศีลข้อ ๓ นี้ เป็นปัญหาที่เกิดจากปัจเจกบุคคลที่มีความมากในเรื่องกามราคะ และไม่มี ความซื่อสัตย์ต่อคู่สมรสและครอบครัวตนเอง เห็นหญิงอื่นดีกว่าภรรยา

^{๒๕} สัมภาษณ์ บุคคลที่รับราชการ, วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗.

ของตนเอง ก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวแตกแยก ทะเลาะตบตีภรรยาตนเอง และกว่า จะรู้สึกตัว กว่า จะรู้ความจริง กว่า จะหุตาสว่างต้องสูญเสียเงินสิ้นเนื้อประดาตัวให้กับผู้หญิงคนอื่น “พอหมดเงินหมดผลประโยชน์ เขาก็ไปหาสามีเขา...เพราะนั่นคืออาชีพในการหลอกลวงเอาทรัพย์สินจากครอบครัวอื่น” จะเห็นได้ว่าการประพฤติปฏิบัติผิดเบญจศีลข้อ ๓ นี้ หรือเรียกว่าเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยากเพราะ กามราคะ เกิดขึ้นจากคนสองคนและจิตใจของคนไม่มีอัม ไม่รู้จักพอเหมือนคำเปรียบว่า “พระสมุทรสุดลึกล้น คณาสาย ดิ่งทิ้งทอดมา หยั่งได้ เขาสูงอาจวัดวา กำหนดจิตมนุษย์นี้ไซร้ ยากแท้หยั่งถึง” และกลายเป็นค่านิยมของทุกเพศ เป็นปัญหาที่มีความสุขในสถานที่ลับแต่เปิดเผยความทุกข์ในสถานที่แจ้ง อาทิ ข่าว่า **“อึ้งสังคมไทย เด็ก ๑๐ ขวบ คลอดลูก”** ตะลึงข้อมูลเด็กหญิง ๑๐ ขวบ ท้องและคลอดก่อนวัยอันควร คาคเด็กก้าวสู่วัยเจริญพันธุ์เร็วขึ้น เผยเด็กมัธยมปลายครองแชมป์ชิงสุกก่อนห่าม ซ้ำยังนิยมใช้ห้องเรียนเป็นสนามประลองรัก จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายการแก้ไขปัญหาการกระทำผิด “กามราคะ” ตนเองต้องลดละเลิกปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกับแนวความคิดใหม่ ให้รู้จักอาย อย่าเกียจคร้านการทำงานให้ขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพที่สุจริตถูกต้องตามศีลธรรมอย่ากระทำให้ครอบครัวอื่นให้มีความทุกข์หรือให้มีความเดือดร้อนเพราะการกระทำของตัวเองและบุคคลที่แต่งงานแล้วพึงมีความซื่อสัตย์ ให้เกียรติ ให้ความเคารพศรัทธา และพึงพอใจในคู่สมรสให้เป็นครอบครัวที่มีสมาธิภรรยาเดียว เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุตรหลานในครอบครัวให้มีความสามัคคีและมีความสุข **ดังมีความปรากฏในพระไตรปิฎกว่า** “ราคะ ที่เกิดขึ้นในสรีระนี้เกิดขึ้นแล้วเป็นเหตุประทุษร้ายผิวพรรณ รากเหง้าของกามเหล่านั้นที่ทำให้มีติดบอด มีทุกข์มาก มีพิษร้ายแรง”^{๒๖} **สอดคล้องกับงานวิชาการของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)** “สทาร์สันโดษ ว่าความพอใจด้วยภรรยาของตนว่าโดยสาระคือความยินดีเฉพาะคู่ครองของตน แม้ว่ามองกว้างๆ หลักการจะเปิดให้เกี่ยวกับจำนวนคู่ครองมิได้กำหนดไว้ตายตัวว่าคนเดียวหรือกี่คนสุดแต่ตกลงยินยอมกันโดยสอดคล้องกับประเพณีและบัญญัติของสังคมโดยถือสาระว่าไม่ละเมิดต่อคู่ครองหรือของหวงห้าม ที่เป็นสิทธิของผู้อื่น ไม่ละเมิดฝ่าฝืนความสมัครใจของคู่กรณีและไม่นอกใจคู่ครองของตน เมื่อพร้อมใจกันและเป็นไปโดยเปิดเผย ไม่ละเมิดและไม่เสียความซื่อสัตย์ต่อกันแล้ว ก็ไม่จัดเป็นเสียแต่กระนั้นก็ตาม เมื่อว่าโดยนิยมนานยกย่องการมีคู่ครองแบบผัวเดียวเมียเดียว”^{๒๗} ตรงข้ามหากปัจเจกบุคคลผู้ใดลดละเลิกจาก “กามราคะ” ไม่ได้ชีวิตจะไม่ได้มีความสุขเลย จะพบแต่ความทุกข์ **และสอดคล้องกับงานวิชาการของพระธรรมวราจารย์ (แบน กิตติสาโร)** “ลักษณะของกาม ว่า ๑. น่าติเตียนแท้ กามเป็นอันมาก มีกลิ่นเหม็น มีเสียงหนามมาก ผู้ชองเสพอยู่ย่อมไม่ได้รับความสุข ๒. กามทั้งหลายมีความพอใจมาก ทุกข์อื่นยิ่งกว่ากามไม่มี ชนใดชองเสพกามทั้งหลาย ชนนั้นย่อม

^{๒๖} ชุ.ชา.ติก.(ไทย) ๒๗/๔๖-๔๗/๓๐๘.

^{๒๗} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๕๒), หน้า ๗๗๓-๗๗๔.

เข้าถึงสวรรค์ไม่มี ๓.กามทั้งหลายมีความพอใจน้อย พุขอื่นยิ่งกว่ากามไม่มี คนใดช่องเสพกามชนนั้น ย่อมเข้าถึงนรก ๔.กามเหมือนดาบที่ลับคมดีแล้วเชือด เหมือนกระบี่ที่ขัดดีแล้วแทง เหมือนหอกที่พุ่ง ปักอกเจ็บปานใดก็ตาม แต่กามทั้งหลายเป็นทุกข์ยิ่งกว่านั้น”^{๒๘}

๓.๕ การใช้หลักเบญจศีลข้อ ๔ กับการสร้างสันติสุข

๓.๕.๑ ปัญหาที่เกิดจากการละเมิดเบญจศีลข้อ ๔

มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากการพูดเท็จ พูดโกหก พูดหลอกลวง หรือดเว้นจากคำพูดที่ บิดเบือนจากความจริงโดยจงใจให้ผู้อื่นเข้าใจผิดว่าเป็นเช่นนั้น อาทิ คำพูดที่ไม่ส่งเสริมความสามัคคีทำให้เกิดความแตกแยกทำให้เกิดความเข้าใจผิดกัน การใช้คำพูดที่ดีความได้หลายด้านเบญจศีลข้อที่ ๔ นี้ เป็นการกระทำผิดหรือล่วงละเมิดได้ง่ายกว่าทุกๆ ข้อ เพราะทำได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ เพราะเป็นการกระทำผิดพลาดเฉพาะตัวปัจเจกบุคคลเองไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น คำพูดเป็นนามธรรม การจะเอาผิด หรือเอาโทษกันได้นั้นจำเป็นต้องมีพยานบุคคล หรือวัสดุอุปกรณ์ในการบันทึกเสียงพูดนั้น ซึ่งต่างจากเบญจศีลข้ออื่น อาทิ เบญจศีลข้อ ๑ ต้องมีบุคคลหรือสิ่งมีชีวิตอื่น เบญจศีลข้อ ๒ ต้องมีทรัพย์สินของบุคคลอื่น เบญจศีลข้อ ๓ ต้องมีบุคคลอื่น เบญจศีลข้อ ๕ ต้องมีวัตถุสิ่งของอื่น อาทิ มีสุราหรือยาเสพติดชนิดอื่น เป็นต้น

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ปัญหาในการทำผิดเบญจศีลข้อ ๔ นี้ ส่วนมากจะเป็นการกล่าวคำเท็จเล็กๆ น้อยๆ ทั้งนี้เพื่อความสบายใจของครอบครัว ไม่มีปัจเจกบุคคลใดที่มีการพูดโกหกเป็นอาชีพ แต่ก็มีบ้างเพื่อผลประโยชน์เป็นครั้งคราวและเป็นบางฤดูกาล และไม่มีกลุ่มเป้าหมายที่ถูกดำเนินคดีเพราะทำผิดเบญจศีลข้อนี้

๓.๕.๒ วิธีการแก้ปัญหากลุ่มเป้าหมายการละเมิดเบญจศีลข้อ ๔

ให้ปัจเจกบุคคลพูดหรือจะสื่อสารด้วยวิธีการอะไรต่างๆ การสื่อสารนั้น ขอให้มีความสัตย์จริงและมีประโยชน์ซึ่งก่อให้เกิดความรักความสามัคคีในทุกระดับของสังคม และไม่พูดด้วยการโกหกหลอกลวงหวังในทรัพย์สิน หรือหวังลาภวัตถุสิ่งของ หรือคาดหวังถึงความแตกแยกของปัจเจกบุคคลในสังคม แม้ว่าสิ่งที่ปัจเจกบุคคลจะพูดหรือสิ่งที่จะสื่อสารนั้นจะเป็นสิ่งที่ไม่ดีก็ให้พูดความจริงเพื่อให้ปัจเจกบุคคลผู้รับฟังหรือรับข้อมูลพิจารณาด้วยตนเอง

^{๒๘} พระธรรมวราจารย์ (แบน กิตติสาโร), ธรรมาวลี(หมวดธรรมในพระไตรปิฎก), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ กิตติวรรณ), หน้า ๕๖๙.

๓.๕.๓ ผลที่เกิดจากการแก้ปัญหาการละเมิดเบญจศีลข้อ ๔

ในสังคมมีความเชื่อมั่น เชื่อใจ และวางใจกันในคำพูด ก่อให้เกิดความสามัคคี ไม่วาดระแวงสงสัยในคำพูดของกันและกัน ไม่มีการทะเลาะวิวาทกัน ไม่มีการพูดใส่ร้ายหรือพูดให้ร้ายกัน และกัน จึงทำให้สังคมมีความสุขยิ่งขึ้น

๓.๕.๔ ลักษณะการเกิดสันติสุขเบญจศีลข้อ ๔

๓.๕.๔.๑ ในระดับปัจเจกบุคคล

ไม่มีภัยเดือดร้อนมาสู่ตนเอง เพราะการมีเบญจศีลข้อ ๔ ไม่พูดโกหกหลอกลวง พูดแต่สิ่งที่ดีสิ่งที่เป็นประโยชน์ พูดแต่ความจริงสิ่งที่เป็นความจริงจะพูดกี่ครั้ง พูดกับใครเวลาเนิ่นนานแค่ไหนคำพูดนั้นก็ยิ่งเหมือนเดิม ปัจเจกบุคคลนั้นจึงเป็นบุคคลที่ได้รับการนับถือ มีความเชื่อมั่นและศรัทธายกย่องในคำพูด ในการประพฤติปฏิบัติในการเอาเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต ประดุจ “ทองแท้จะโดนไฟหลอมแปรอย่างไรก็ยังเป็นทองคนพูดจริงก็เป็นเช่นเดียวกัน”

๓.๕.๔.๒ ในระดับสังคมครอบครัว

มีความสุขสงบเพราะไม่มีเรื่องเดือดร้อนวุ่นวายใจ ไม่ต้องใช้ตุลพินิจตีความว่าคำใดที่เป็นคำพูดจริง/เท็จ และไม่ต้องกังวลว่าบุตร หลาน หรือบุคคลในครอบครัวจะไปทำผิดอะไรร้ายแรง เพราะทุกคนพูดแต่ความจริง เมื่อมีปัญหาอะไรก็สามารถช่วยแก้ไขได้ทันเวลา

๓.๕.๔.๓ ในระดับสังคมประเทศ

มีความสุขสงบ มีความน่าอยู่ เพราะคนในสังคมมีมนุษยสัมพันธ์กันดี มีความสามัคคี และสังคมไม่มีความวุ่นวายใส่ร้ายป้ายสีกัน ทำให้เหตุทะเลาะวิวาทกันลดลงหรือหมดไปจากสังคม

๓.๕.๕ ตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อที่ ๔

ตัวอย่างผู้กระทำผิดเบญจศีลข้อที่ ๔^{๒๙} เกี่ยวกับการพูดโกหกเพื่อผลประโยชน์ตนเอง สัมภาษณ์อุบาสกอายุ ๕๖ ปี เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ อยู่ตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นประกอบอาชีพทำนาและมีอาชีพเสริม คือ มีรถยนต์หกล้อรับจ้างทั่วไป อาทิ ให้นำข้าวจะรับบรรทุกข้าวเปลือกจากรถสี่ล้อตามท้องทุ่งนาเพื่อไปขายตามโรงสีที่รัฐบาลประกันราคาข้าว หรือไปส่งที่บ้านเจ้าของนาข้าว ที่ต้องพูดโกหกเพราะความต้องการอยากได้งานเพิ่มขึ้นส่วนหนึ่ง และต้องการให้ชาวบ้านที่มาหานั้นมีความสุข มีความสบายใจและดีใจที่ตัวเราเองได้ช่วยเหลือพวกเขา เมื่อชาวบ้านโทรศัพท์ถาม หรือมาถามถึงบ้านก็โกหกว่ายังไม่มียานรับจ้างใคร หรือหากไม่อยู่บ้านก็โกหกว่าใกล้ๆ จะถึงสถานที่ที่ได้นัดหมายกันไว้แล้ว เป็นต้น และต่อมาอุบาสกท่านนี้ไม่ได้โกหกอีกแล้วเพราะการโกหกทำให้บุคคลอื่นเสียหายมาก อาทิ เสียเวลาของ

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายบุญมี กาพันธุ์, วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

รถรับจ้างเกี่ยวข้าว เสียเวลาที่จะต้องรอคิวขายข้าวที่โรงสีรับซื้อข้าวเปลือก หลายครั้งโรงสีข้าวหักน้ำหนักข้าวเพราะเกี่ยวข้าวเวลามีดค่าๆ ข้าวเปลือกจะมีความชื้นเพิ่มขึ้นชาวบ้านถูกหักน้ำหนักเป็นต้นก็มี และสำคัญที่สุดตนต้องทำเป็นตัวอย่างที่ดีกับชาวบ้าน โดยเฉพาะมีโครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า ยิ่งต้องทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีเพราะหากยังพูดโกหกอีกจะไม่มีใครเชื่อถือคำพูด งานทุกอย่างที่จะกระทำอาจไม่ประสบผลสำเร็จหากชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือ ไม่มีความเชื่อถือในตัวผู้นำ และมีความรู้สึกลัวว่าอายชาวบ้านด้วยหากเป็นผู้นำที่ไม่มีความซื่อสัตย์ **และตัวอย่างการคบคน “อัปรี” คนขาดเบญจศีลข้อ ๔**^{๓๐} สัมภาษณ์อุบาสิกาอายุ ๖๓ ปี เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ อยู่ตำบลหม่ม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดร้อยเอ็ด อุบาสิกาท่านนี้ไม่ใช่คนพูดโกหกแต่ครอบครัวต้องเสียทรัพย์สินเพราะเคยคบคนพูดโกหก และอุบาสิกาท่านนี้เรียกคนที่โกหกนั้นว่า “คนอัปรี” เหตุเกิดจากที่สามีได้ค้าประกันรถยนต์กระบะให้กับลูกน้องๆ เาารถยนต์คันนั้นไปขายทิ้งๆ ที่ผ่อนงวดรถยนต์ไม่หมด ต่อมาลูกน้องไม่มีเงินมาจ่ายค่างวดรถยนต์และไม่มีทรัพย์สินใดที่บริษัทรถยนต์จะยึดจากลูกน้อง(ผู้ซื้อรถยนต์)ได้ บริษัทรถยนต์จะฟ้องผู้ค้าประกันรถยนต์ ซึ่งสุดท้ายผู้ค้าประกันรถยนต์ต้องได้ขายบ้านพร้อมที่ดินเพื่อนำเงินไปชำระหนี้สินแทน และทุกวันนี้ยังไม่ได้รับเงินคืนจากลูกน้อง “คนอัปรี” นั้นเลย แต่ก็ไม่ได้กล่าวโทษร้องทุกข์ให้เป็นคดีแต่อย่างใด ซึ่งปัจจุบันสามีอุบาสิกาท่านนี้ไม่ค่อยกลับมาอนบ้านจะอุทิศตนให้กับพระพุทธศาสนา ช่วยพระคุณเจ้าสร้างสำนักสงฆ์และนอนที่สำนักสงฆ์นั้นเลย จะเข้าบ้านมาเวลาเช้าประมาณ ๐๖.๐๐ น. เพราะเข้ามาเอาสำหรับข้าวไปถวายพระคุณเจ้า เพื่อตนเองกินและบางครั้งก็ให้อุบาสิกา(ภรรยา) ทำอาหารเพิ่มเพื่อให้คนที่มาช่วยก่อสร้างสำนักสงฆ์นั้นด้วย

จะเห็นได้ว่าการประพฤติปฏิบัติผิดเบญจศีลข้อ ๔ นี้ เป็นปัญหาที่เกิดจากปาก คือ “คำพูด” หรือ ปัญหาที่เกิดจากแสดงออกทาง “ภาษากาย” ของปัจเจกบุคคล หรือ การปกปิดด้วยการรายงานข้อมูลเท็จ การทำเอกสารเท็จ การเป็นพยานเท็จ ปัจเจกบุคคลต้องมีวาจาที่ซื่อสัตย์ วาจาที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม อย่าทำให้บุคคลอื่นได้รับความทุกข์หรือความเดือดร้อนเพราะการพูดของตนเอง **ดังที่ปรากฏในพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙** ว่า “สัจวาจานั้นเป็นรากฐานของการทำงาน หรือการดำรงชีวิตที่ดีงาม ที่มีความก้าวหน้า ที่มีความสำเร็จ (สัจ เป็นการตั้งใจ ตั้งจิตใจ วาจา เป็นคำพูดออกมา แสดงถึงคำพูดนั้นต้องออกมาจากใจ คือเป็นการตั้งใจที่จะทำอะไรเพื่อความสำเร็จในงานนั้น) ผู้หนักแน่นในสัจจะ พูดอย่างไรทำอย่างนั้น จึงจะได้รับความสำเร็จ พร้อมทั้งความศรัทธา เชื่อถือ และความยกย่องสรรเสริญจากคน ทุกฝ่าย การพูดแล้วทำ คือพูดจริงทำจริง จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมเกียรติคุณของบุคคล ให้เด่นชัด และ ความจริงใจต่อผู้อื่น เป็นคุณธรรมสำคัญมากสำหรับผู้ที่ต้องการความสำเร็จและความ

^{๓๐} สัมภาษณ์ นางจิตตรา งามสนิท, วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

เจริญ เพราะช่วยให้สามารถจัดปัดเป่าปัญหาได้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดจากความกิน
 แหงแคล้งใจและเอารัดเอาเปรียบกัน นอกจากนั้นยังทำให้ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจ และความร่วมมือ
 สนับสนุนจากทุกคน ทุกฝ่ายที่เชื่อมั่นในเหตุผลและความดี ผู้มีความจริงใจจะทำได้ก็มักสำเร็จได้โดย
 ราบรื่น” ^{๓๑} สอดคล้องกับงานพระนิพนธ์ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกล
 มหาสังฆปริณายก ว่า “คนตรงย่อมพูดคำจริง นี่เป็นพระพุทธศาสนสุภาษิตบทหนึ่งเป็นเครื่องแสดง
 ความสำคัญของคำสัตย์จริง ซึ่งปกติไม่ค่อยจะเห็นความสำคัญในเรื่องนี้นัก ทั้งๆ ที่เป็นเรื่องที่
 สำคัญมากที่สุดเรื่องหนึ่ง คนตรงคือคนที่ไม่คดไม่โกง คำจริงหรือคำสัตย์เป็นคุณสมบัติของคนดี แต่คำ
 ไม่จริงเป็นผลวิบัติของคนไม่ดีมีพระพุทธศาสนสุภาษิตบทหนึ่งกล่าวว่า “ผู้พูดโกหกได้ ย่อมทำความชั่ว
 ได้ทั้งหมด” นี่เป็นการแสดงความน่าเกลียดน่ากลัวที่สุดของผู้ที่พูดไม่จริง นี่เป็นการแสดงความเหยียด
 หยามผู้ที่พูดไม่จริงอย่างที่สุด ไม่มีผู้ใดประสงค์ให้ตนต้องเป็นผู้ไม่นับใช้หรือ นั่นก็คือไม่ควรละเมิดศีล
 ข้อ ๔ อย่างเด็ดขาด” ^{๓๒} และสอดคล้องกับงานวิชาการคำสอนของพระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม
 อินทปิลโย) (พุทธทาสภิกขุ) ว่า “การพูดร้าย คือ การทิ่มแทงผู้อื่นด้วยหอก ...คือปากในทางบาลี
 เขาจัดปากไว้คือหอกชนิดหนึ่ง ซึ่งทิ่มแทงคนเจ็บปวดยิ่งกว่าหอกธรรมดาเพราะฉะนั้นอย่าเป็นผู้กล่าว
 ร้าย คือใช้หอกปากทิ่มแทงผู้อื่น จงทำกับเพื่อนมนุษย์โดยคิดว่าเขามีโรคะ โทสะ โมหะ ไม่น้อยไปกว่า
 เรา เขาย่อมพลั้งเผลอบางคราวเหมือนเรา” ^{๓๓}

๓.๖ การใช้หลักเบญจศีลข้อ ๕ กับการสร้างสันติสุข

๓.๖.๑ ปัญหาที่เกิดจากการละเมิดเบญจศีลข้อ ๕

สุราเมรัยมีพิษปาหัตฐานา เวรมณี เว้นจากตม้นน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่ง
 ความประมาท เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ ถึงแม้กลุ่มเป้าหมายส่วนมากจะรู้สาเหตุว่าส่วนหนึ่งที่ทำให้
 เกิดปัญหาการทะเลาะวิวาท หรือปัญหาการเกิดอุบัติเหตุสูงสุดถึงขั้นบาดเจ็บและเสียชีวิตนั้นก็ยังมี
 การดื่มสุราและดื่มเมรัยนั้นอีก ปัญหาที่ว่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจากความต้องการเข้ากับสังคมเพื่อนๆ ได้ง่าย
 ขึ้น หรือดื่มเพราะต้องการความสนุกสนานและพบปะสังสรรค์ในสังคมบางคนดื่มเพราะมีโรค
 ประจำตัวต้องอาศัยสุรา “เหล้าขาว” ดองกับยาที่เป็นพิษบางชนิดเพื่อดื่มรักษาโรคประจำตัวนั้นเมื่อ
 ดื่มบ่อยๆ เริ่มติดสุรา และบางคนดื่มเพราะประสบปัญหาครอบครัวหาทางแก้ไขไม่ได้และไม่กล้าเล่า

^{๓๑} พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙, ๑๐๘ มงคลพระ
 บรมราโชวาท, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัทอมรินทร์ พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, พ.ศ. ๒๕๕๖), หน้า
 ๒๘-๓๒.

^{๓๒} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, แสงส่องใจ เล่ม ๒ ฉลอง
 พระชนมายุ ครบ ๑๐๐ พรรษา ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖, หน้า ๑๘๓-๑๘๔.

^{๓๓} อ่างแล้ว, ๙ อริยสงฆ์ คติธรรมสอนใจในการดำเนินชีวิต, หน้า ๖๔.

ปัญหาให้บุคคลอื่นฟัง อาทิ คู่สมรสมีชู้ ประชดคู่รัก คู่สมรสตาย มีหนี้สินมาก บุตรหลาน ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต บางคนเครียดหนักหักเหชีวิตมาดื่มสุรา

๓.๖.๒ วิธีการแก้ปัญหาละเมิดเบญจศีลข้อ ๕

ตนเองต้องมีสติสัมปชัญญะ คือ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ ต้องฝึกตนให้เป็นคนรู้จักยั้งคิด รู้สึกตัวเสมอว่าสิ่งใดควรทำ และไม่ควรทำ ระวังมิให้เป็นคนมัวเมาประมาท หากจะดื่มสุราให้คิดถึง ใบบ่่าบิตำรดาหรือบุคคลในครอบครัวให้มาก และให้คิดในเชิงลบว่าหากตัวเราประสบนันตรายถึง ขันทุพพลภาพ หรือเสียชีวิตแล้วครอบครัวของเราจะอยู่กันอย่างไร ใพยามคิดถึงคนที่ตัวเรารักและ คนที่ติตต่อตัวเราให้มากๆ เมื่อมีปัญหาให้เข้าหาบุคคลที่ปรึกษาได้ หรือคิดในเชิงบวกว่าการจะคบ เพื่อนหรือเข้าสังคมพบปะสังสรรค์นั้นไม่จำเป็นต้องดื่มสุรา เพราะเป็นค่านิยมที่ผิดๆ และที่สำคัญ มองดูบุคคลที่ดื่มสุราแล้วมีพฤติกรรมเช่นไรแล้วย้อนมองดูตัวเอง“มีความละอายใจและมีภาพติดตาที่ มารดาร์องให้เพราะกลัวบุตรจะไปก่อเหตุทะเลาะวิวาทขณะที่เมาสุรา” หรือ ใใหเอาความทุกข์ของ มารดาและญาติเป็นบทเรียนว่า “ขนาดแค่ตัวเราเมาสุราและตัวเรายังไม่ตาย มารดาและญาติยังร้อง ใให้เสียใจมากมายถึงเพียงนี้” นั้นแสดงว่ามารดาและญาติมีความรักและความห่วงใยในตัวเรา มากมาย และให้ตั้งใจเลิกดื่มสุราเมรัยและสิ่งเสพติดต่างๆ ให้เด็ดขาด

๓.๖.๓ ผลที่เกิดจากการแก้ปัญหาละเมิดเบญจศีลข้อ ๕

สังคมไม่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุขณะเมาแล้วขับ เศรษฐกิจของประเทศไม่สูญเสียกับการ รักษาพยาบาลในโรคที่เกิดจากการดื่มสุราหรือกรณีอุบัติเหตุเพราะเป็นสิ่งที่ป้องกันได้ ไม่เสียเงิน สั่งซื้อรถจักรยานยนต์ หรือรถยนต์ หรือสุราจากต่างประเทศ สามารถนำเงินงบประมาณไปใช้จ่ายใน สิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศได้เพิ่มมากขึ้น และสังคมน่าอยู่มีความสุขมีความปลอดภัยใน ชีวิตและทรัพย์สิน เกิดความรักและความเข้าใจกันในครอบครัวมากยิ่งขึ้น

๓.๖.๔ ลักษณะการเกิดสันติสุขเบญจศีลข้อ ๕

๓.๖.๔.๑ ในระดับปัจเจกบุคคล

มีความสุข สุขภาพร่างกายแข็งแรงไม่ป่วยเป็นโรคจากพิษสุราเรื้อรัง โรคตับแข็ง โรค วิกลจรีต โรคประสาทหลอน ไม่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุขณะเมาแล้วขับ มีเงินเหลือใช้จ่ายในสิ่งที่ จำเป็นกว่านี้ มีความมั่นคงในอาชีพการทำงาน และสามารถบริหารเวลาที่จะไปดื่มสุรานั้นให้ก่อ ประโยชน์ให้ตนเองได้มากยิ่งขึ้น อาทิ ปลุกผักขาย ขายอาหารตามตลาดนัดในหมู่บ้าน เป็นต้น

๓.๖.๔.๒ ในระดับสังคมครอบครัว

มีความสุขมากขึ้น เพราะไม่ต้องมีความห่วง หรือความกังวล หรือความทุกข์ใจว่า บุคคลในครอบครัวจะไปก่อเหตุทะเลาะวิวาทที่ไหน หรือเมื่อเมาสุราแล้วจะมีเรื่องกับใครที่ไหนอีก หรือในการเดินทางไม่ต้องกลัวว่าจะเกิดอุบัติเหตุตามท้องถนน ก่อปรเกิดความรักและความเข้าใจกัน

มากยิ่งขึ้น มีความอบอุ่นที่บุคคลในครอบครัวรักษาเบญจศีลได้ มีความสามัคคีในบ้าน และเป็นการประหยัดเงินซึ่งทำให้งานครอบครัวดีขึ้นและมีเงินใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นมากขึ้น อาทิ การศึกษาบุตรหลาน ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการทำบุญเพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนา เป็นต้น

๓.๖.๔.๓ ในระดับสังคมประเทศ

สังคมปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและทรัพย์สิน ลดคดีความต่างๆ อาทิ ด้านอุบัติเหตุ การจราจรทางถนน ด้านการทะเลาะวิวาท ด้านการค้า/การเสพยาเสพติด เป็นต้น

๓.๖.๕ ตัวอย่างผู้กระทำความผิดเบญจศีลข้อ ๕

ตัวอย่างผู้กระทำความผิดเบญจศีลข้อ ๕^{๓๔} เกี่ยวกับการดื่มสุราเป็นนิสัย สัมภาษณ์อุบาสก อายุ ๓๔ ปี เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๗ อยู่ตำบลพระเจ้า อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดร้อยเอ็ด เริ่มดื่มสุราเมื่อเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ และเลิกเรียน (เรียนไม่จบมัธยมศึกษาปีที่ ๖) ไปหางานทำที่กรุงเทพฯ แต่ก็ได้ทำงานไม่มีใครให้ไปทำงานด้วยเพราะเมาสุราทุกๆ วัน จึงได้กลับบ้านที่ร้อยเอ็ดอยู่กับแม่ซึ่งมีอาชีพทำนา ปัจจุบัน **ตัวอย่างผู้กระทำความผิดเบญจศีลข้อ ๕** มีอาชีพรับจ้างทั่วไปและรับเหมาก่อสร้าง **ตัวอย่างผู้กระทำความผิดเบญจศีลข้อ ๕** อดีตผู้เคยหลงผิดเบญจศีลข้อ ๕ เมื่อก่อนนั้นดื่มสุราเมรัย เป็นประจำมีงานหมู่บ้านไหนจะเมาก่อนเพื่อนและเมื่อเมาแล้วจะถอดเสื้อนอนเกลือกกลิ้งตามข้างถนนและร้องส่งเสียงร้องดังๆ รบกวนชาวบ้านผู้ที่ผ่านไปผ่านมา เมื่อมีงานในหมู่บ้านส่วนใหญ่แล้วแม่ของ**ตัวอย่างผู้กระทำความผิดเบญจศีลข้อ ๕** จะไม่ได้ไปทำบุญเหมือนแม่ของบุคคลอื่นเพราะแม่ของ**ตัวอย่างผู้กระทำความผิดเบญจศีลข้อ ๕** ต้องคอยเฝ้าลูกเพราะกลัวลูกจะถูกทำร้ายร่างกาย **แม่ตัวอย่างผู้กระทำความผิดเบญจศีลข้อ ๕** ต้องเสียน้ำตาเพราะเป็นห่วงกังวลและมีความน้อยใจในโชคชะตาที่มีลูกชายตนเองไม่เหมือนลูกชาวบ้านเขา “แม่ผมมีความทุกข์แสนสาหัส ทุกครั้งที่มึนงานในหมู่บ้านแม่ผมต้องเสียน้ำตา บ่อยครั้งที่แม่เป็นลม” และปัจจุบัน**ตัวอย่างผู้กระทำความผิดเบญจศีลข้อ ๕** เป็นคนดีและหาเลี้ยงครอบครัวแม่และหลานๆ ด้วยการรับจ้างทั่วไปและรับเหมาก่อสร้างและเมื่อเลิกสุราได้แล้วสุขภาพร่างกายดีขึ้น มีบุคคลอื่นให้ความเคารพเชื่อถือ ต้องการให้ร่วมทำงานด้วย และมีผู้ให้การช่วยเหลือด้านต่างๆ มากและที่สุดของชีวิต ก็คือ ครอบครัวมีความสุข มีความสบายใจมากขึ้น แม่หมดห่วงในตัวผมแล้ว

จะเห็นได้ว่าการประพฤติปฏิบัติผิดเบญจศีลข้อ ๕ นี้ เป็นปัญหาที่เกิดจาก ตัวของปัจเจกบุคคลเอง แต่ทำให้บุคคลในครอบครัวและบุคคลอื่นในสังคมได้รับความทุกข์หรือความเดือดร้อนมาก เพราะการดื่มสุราเมาเสียสติ ควบคุมสติไม่ได้ อาทิว่า “**เขยขี้เมาคลั่งฟืนพ่อดาบ**” ลูกเขยขี้เมา อายุ ๕๒ ปี สุดโหดคว้ามัดพ่อดาบ...ถูกตำรวจตามรวบคาร้านเหล้าสารภาพลั่นไส้ชอบดื่มน้ำเมาพาลหาเรื่องตบตีเมีย ถูกผู้ตายด่าทอประจำเก็บความแค้นแน่นอกสุดท้ายความเมาเป็นเหตุหุ

^{๓๔} สัมภาษณ์ ศิราวุธ แก้วกาทอง, วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๗.

แล้ว คิดว่าถูกผู้ตายว่าร้าย พกมีตบุงทำร้ายจนแน่นิ่ง^{๓๕} นี่! คนขาดเบญจศีลข้อ ๕ แล้วทำให้ผิดศีลข้อ ๑ และการดื่มสุราเมรัยไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพ เมื่อเรามีการพูดพล่ามเป็นเหตุให้มีการทะเลาะวิวาท หากมีการขับรถทางถนนก็มีอัตราเสี่ยงสูงที่จะเกิดอุบัติเหตุมากมายอย่างที่ควบคุมได้ และยังก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาเนื่องจากขาดสติสัมปชัญญะ อาทิ การปล้นทรัพย์ ชำ ช่มชู้ เพราะสุราเมรัยและเสพสิ่งเสพติดให้โทษก่อปัญหาอีกนับอนันต์ให้กับสังคมครอบครัว และสังคมประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานพระนิพนธ์ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ว่า “คนที่เมา ประมาท ขาดสติ ขาดสัมปชัญญะ อาจผิดศีลได้ทุกข้อ อาจทำชั่วได้ทุกอย่าง และเมื่อประมาทเสียแล้ว ก็เป็นคนหลงอย่างเต็มที่ ไม่รู้จักเหตุผล ความควร ไม่ควร ไม่รู้จักดีชั่ว ผิดถูก จะพูดชี้แจงอะไรกับคนเมาหาได้ไม่ คนเมาประมาทจึงเป็นผู้ที่ควรเมตตากรุณาหรือสงสารเหมือนคนตกน้ำที่ทั้งตัวเองลงไปช่วยตัวเองก็ไม่ได้ หรือเหมือนดื่มยาพิษฆ่าตัวเอง^{๓๖} และสอดคล้องกับงานวิชาการคำสอนของพระวิมาน คมภิรปญโญ (ตริกมล) ว่า พระพุทธศาสนาได้วางหลักศีล ๕ เพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตที่ปราศจากโทษ เป็นหลักปฏิบัติให้คนในสังคมดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นเครื่องมือในการบริหารชีวิตให้ตั้งงาม อันเป็นกระบวนการฝึกหัดควบคุมพฤติกรรมชั่วทางกาย วาจา ใจ นอกจากศีล ๕ จะมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตเชิงปัจเจกแล้ว ยังเป็นศีลสำหรับคฤหัสถ์ที่ครอบคลุมมโนธรรมสำนึกและมนุษยธรรม ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อสังคม โดยเจตนารมณ์ของศีล...ศีลข้อ ๕ เพื่อดึงใจจาก สิ่งมีนเมาที่บ่อนทำลายปัญญา เจตนารมณ์ของศีล ๕ จึงเป็นไปเพื่อส่งเสริมความเป็นสุจริตชนและไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น นำไปสู่ความสามัคคีกัน ในสังคม การดำเนินชีวิตด้วยหลัก ศีล ๕ จึงช่วยป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งเป็นหลักในการบริหารจัดการความขัดแย้งไม่ให้ยกระดับไปสู่ความรุนแรงอันเป็นแนวทางของสันติวิธี^{๓๗}

สรุปหลักเบญจศีลสร้างสันติสุขต่อปัจเจกบุคคล สังคมครอบครัว และสังคมประเทศ เพราะตัวของปัจเจกบุคคลเป็นที่รักของบุคคลอื่น ไม่เดือดร้อน มีความสงบสุข เพราะชีวิตปลอดภัย มั่นคง आयูยืนเพราะไม่มีศัตรูจองเวรต่อชีวิต หรือไม่ตายเพราะความพยายามฆ่าจากบุคคลอื่น การตั้งตนประกอบสัมมาอาชีวะสุจริตทำให้ชีวิตไม่มีปัญหากับเรื่องที่เกิดกฎหมาย ทรัพย์สินที่ทำได้อย่ามมีความ

^{๓๕} “เขยชี้เมาคลังพันพ่อตาตบ”, เดลินิวส์, ฉบับที่ ๒๓,๓๗๓ วันพฤหัสบดีที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๖, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสัปดาห์การพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๑,๑๕.

^{๓๖} แก้ว อรุณฉาย, ๑๐๙ คมธรรมโอวาทสมเด็จพระสังฆราช ผลัดมนุษย์ ลดกิเลส ดับตัณหา, หน้า ๒๓.

^{๓๗} พระวิมาน คมภิรปญโญ (ตริกมล), “ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการดำเนินชีวิตด้วยพุทธสันติวิธีตามแนวศีล ๕”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

มันคงไม่ถูกยึด อาศัย การมีความสันโดษในคู่ครองตนเองย่อมเป็นที่รักของครอบครัวและบุคคลทั่วไป และอยู่ที่ไหนก็เป็นสุขไม่ต้องกลัวภัยจากครอบครัวอื่นที่เราพรากคนรักของเขามา การมีวาจาที่ซื่อสัตย์ ย่อมได้รับความเชื่อถือ ความเคารพศรัทธาจากบุคคลอื่น และการไม่ดื่มสุราเมรัย หรือยาเสพติดให้โทษอื่นๆ ย่อมมีสุขภาพแข็งแรงหรือมีโรคภัยไข้เจ็บน้อย มีสติสัมปชัญญะฉลาดแยกแยะรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์และสิ่งที่เป็นโทษต่างๆ และการที่ปัจเจกบุคคลปฏิบัติตามหลักเบญจศีลได้นั้นบุคคลอื่นย่อมต้องการคบหาสมาคมและต้องการเอาเป็นแบบอย่างด้วย เมื่อปัจเจกบุคคลส่วนมากมีชีวิตอยู่ด้วยการประพฤติธรรม ย่อมไม่นำพาซึ่งความเดือดร้อน ความทุกข์ทั้งปวงให้กับสังคมครอบครัว สังคมประเทศ กอปรปัจเจกบุคคลผู้ใดมีเบญจศีลย่อมคิดถึงและกระทำความคุณประโยชน์เพื่อสาธารณะนับอนันต์ ซึ่งปัจเจกบุคคลเสมือนเป็นกระจุกเงาที่ทำหน้าที่อีกหนึ่งสถานะของสังคมครอบครัว และสถานะสังคมประเทศ ดังนั้น “ธรรมย่อมรักษาคุ้มครองผู้ประพฤติธรรม” หลักเบญจศีลเป็นธรรมจึงรักษาคุ้มครองสังคมครอบครัวและสังคมประเทศให้มีความสงบ ความสุข และมีสันติสุขอย่างทัดเทียมกันในสังคมไทยด้วย

สรุปสาระสำคัญ

การที่ปัจเจกบุคคลได้นำหลักเบญจศีลของพระพุทธเจ้ามาปรับใช้ในชีวิตประจำวันทำให้ปัจเจกบุคคลประสบสันติสุข และหลักเบญจศีลของพระพุทธเจ้าเป็นวิทยาศาสตร์ ซึ่งปัจเจกบุคคลได้พิสูจน์แล้วว่าแก้ไขปัญหาได้ และเกื้อหนุนชีวิตให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งผลลัพธ์ของการประพฤติปฏิบัติที่ดีของปัจเจกบุคคลย่อมส่งผลถึงสังคมครอบครัว สังคมประเทศให้มีความสุข ความสงบ และมีสันติสุขแน่นอน อาทิ ข้อ ๑. การเว้นจากการฆ่าสัตว์ก็เท่ากับชีวิตของตัวเรามีหลักประกันความมั่นคง มีความปลอดภัยในชีวิต ข้อ ๒. การเว้นจากการลักทรัพย์ หรือถือเอาทรัพย์สินที่เจ้าของเขาไม่ยินยอมให้ ก็เท่ากับชีวิตของตัวเรามีหลักประกันในทรัพย์สิน ข้อ ๓. การเว้นจากประพฤติดินในกามทั้งหลาย หรือการเว้นจากการผิดประเวณี เท่ากับเป็นการรักษาและคุ้มครองสถาบันครอบครัวให้มีความสุขความสงบดียิ่งๆ ขึ้น ข้อ ๔. การเว้นจากการกล่าวเท็จ การเว้นจากพูดเท็จโกหก หลอกลวง งดเว้นจากคำพูดที่บิดเบือนจากความจริง ซึ่งความสัตย์จริงย่อมไม่มีการทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นหลักประกันความสุขความสงบ และ ข้อ ๕. การเว้นจากการดื่มสุราเมรัยและสิ่งเสพติดให้โทษอื่นๆ เท่ากับเป็นการรักษาสุขภาพให้แข็งแรง มีสติสัมปชัญญะ ไม่ประพฤติดนกระทำชั่วต่างๆ ดังสรุปเป็นตาราง ดังนี้

เบญจศีล	ปัจเจกบุคคล	สังคมครอบครัว	สังคมประเทศ
ข้อ ๑	-ไม่ก่อศัตรู -ไม่เป็นผู้ก่อการร้าย หรือผู้ผลาญชีวิตบุคคลอื่นๆ -เป็นที่รักของบุคคลอื่น -ชีวิตปลอดภัย มั่นคง อายุยืนเพราะไม่มีศัตรูจองเวรต่อชีวิตหรือไม่ตายเพราะความพยายามฆ่าจากบุคคลอื่น	-น่าคบหาสมาคมด้วย หรือมีการผูกมิตรสามัคคี -มีความมั่นคงปลอดภัยหรือไม่ตายเพราะภัยคุกคามภายใน หรือ มีชีวิตปลอดภัย มั่นคง อายุยืน	-มีความเมตตา มีความสงบร่มเย็น น่าอยู่อาศัย เพราะไม่มีอันตรายเสี่ยงต่อการถูกฆาตกรรมต่างๆ มีความมั่นคงในชีวิตยิ่งขึ้น
ข้อ ๒	-ประกอบอาชีพสุจริต เลี้ยงชีพในทางที่ชอบธรรม -ไม่เกี่ยวข้อง กับเรื่อง ที่ผิดกฎหมาย -มีอาชีพที่มั่นคง -ชีวิตไม่มีปัญหากับเรื่อง ที่ผิดกฎหมายและทรัพย์สิน ที่หาได้ย่อมมีความมั่นคง ไม่ถูกยึดอายัด	-ไม่ต้องห่วงกังวลการถูกโจรกรรมทรัพย์สิน หรือการละเมิดกรรมสิทธิ์ต่างๆ -ไม่มีการคดโกงและคอร์รัปชัน -มีรายได้และทรัพย์สินที่มั่นคง	-ฐานะเศรษฐกิจดีขึ้น เพราะรัฐบาลนำเงินไปลงทุนหรือพัฒนา -สาธารณูปโภคด้านอื่นๆ แทนทำการป้องกันหรือปราบปรามการประพฤติมิชอบ -เป็นที่ต้องการมาลงทุน เศรษฐกิจของชาวต่างชาติ -ประเทศมีรายได้มั่นคง
ข้อ ๓	- มีคู่รักสามี-ภรรยาเดียว - ไม่ก่อศัตรูเพราะพรากรคนรักหรือล่วงละเมิดคนรักของครอบครัวอื่น	-มีความรัก ความอบอุ่น มีความสามัคคี และมีมิตรภาพซึ่งกันและกัน เป็นที่รักของครอบครัวและอยู่ที่ไหนก็เป็นสุขไม่ต้องกลัวภัยจากครอบครัวอื่นๆ ทำให้ครอบครัวมีความสุข มั่นคง และอบอุ่น	- มีความผาสุก มั่นคง และไม่ต้องมีคดีฆาตกรรม หรือการแก้แค้นต่างๆ เป็นสังคมที่น่าอยู่อาศัยและมีความปลอดภัยในด้านร่างกาย -เป็นประเทศที่น่าท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้ประเทศเพิ่มขึ้น

แผนภาพที่ ๒ เบญจศีลกับการสร้างสันติสุขในสังคมไทย

เบญจศีล	ปัจเจกบุคคล	สังคมครอบครัว	สังคมประเทศ
ข้อ ๔	-ได้รับความเชื่อถือ ความเคารพศรัทธาจากบุคคลอื่น เพราะมีความซื่อสัตย์/จริงใจพูดจริงและกระทำจริงในสิ่งที่ติดตามขนบธรรมเนียมประเพณี	-มีความไว้วางใจ เบาทใจ และมั่นใจไม่ถูกหลอกลวง ทำให้หมดห่วงกังวล ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะมากขึ้น -มีความสุขเพิ่มขึ้น	-ได้รับความศรัทธา เชื่อมั่นจากต่างประเทศๆ ต้องการคบเป็นกัลยาณมิตร และได้รับความนิยมในการเลือกกระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน
ข้อ ๕	- มีทรัพย์สินเหลือเก็บออม เพราะไม่ต้องเสียทรัพย์สินในการซื้อสิ่งเสพติด - ไม่มีเรื่องทะเลาะวิวาท ย่อมอยู่อย่างสงบสุข -มีสุขภาพแข็งแรงไม่ป่วยเป็นโรคที่เนื่องจากสารเสพติด -มีสติสัมปชัญญะฉลาด แยกแยะรู้ในสิ่งที่ เป็นประโยชน์และสิ่งที่ เป็นโทษต่างๆ และมีจิตที่ละเอียดใจ ในการกระทำชั่วต่างๆ -บุคคลอื่นย่อมต้องการคบหาสมาคมและต้องการเอาเป็นแบบอย่างด้วย	-ไม่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ท้องถนน หรือภัยที่เกิดจากการกระทำของปัจเจกบุคคลที่ไม่มีสติ -มีทรัพย์สินไว้ใช้จ่ายในเหตุจำเป็น หรือไม่ยากจน มีทรัพย์สินใช้จ่ายอย่างพอเพียง	-ไม่เสียดุลการค้าที่ต้องสั่งซื้อสินค้าที่เป็นสิ่งเสพติดนำเข้าต่างประเทศ -ลดคติต่างๆ สามารถพัฒนาบุคลากรและงบประมาณด้านเหล่านี้ นำไปใช้ปรับปรุง หรือพัฒนาด้านอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น -นำงบประมาณเพื่อพัฒนาปัจเจกบุคคลในประเทศให้เก่งในสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ และเป็นประเทศชั้นนำในการขอจดลิขสิทธิ์ นวัตกรรมนั้น ซึ่งมีความมั่นคงในด้านภูมิปัญญา
ศีล ข้อ ๑-๕	ชีวิตมั่นคง ปลอดภัย	มีความสุข ผาสุก มั่นคง	สาธารณชนในประเทศ มีสันติสุข

แผนภาพที่ ๖ เบญจศีลกับการสร้างสันติสุขในสังคมไทย (ต่อ)

เมื่อปัจเจกบุคคลส่วนมากมีชีวิตอยู่ด้วยการประพฤติธรรม ย่อมไม่นำพาซึ่งความเดือดร้อน ความทุกข์ทั้งปวงให้กับปัจเจกบุคคลอื่นๆ กอปรปัจเจกบุคคลผู้ใดมีเบญจศีลย่อมคิดถึงและกระทำคุณประโยชน์เพื่อสาธารณะนับอนันต์ ซึ่งปัจเจกบุคคลเสมือนเป็นกระจกเงาที่ทำหน้าที่สะท้อนถึงสังคมครอบครัวและสังคมประเทศ เมื่อ “ธรรมย่อมรักษาคัมภีร์ของผู้ประพฤติธรรม” ปัจเจกบุคคลเป็นผู้ประพฤติธรรมและหลักเบญจศีลเป็นธรรมจึงรักษาคัมภีร์ของปัจเจกบุคคลให้มีความมั่นคงปลอดภัย และสะท้อนถึงสังคมครอบครัว ให้มีความสงบ ผาสุก มั่นคง และสะท้อนถึงสังคมประเทศให้สาธารณะชนมีสันติสุขอย่างทัดเทียม ซึ่งหลักเบญจศีลสร้างสันติสุขต่อปัจเจกบุคคล สังคมครอบครัว และสังคมประเทศได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนตลอดกาล